

Sisekaitseakadeemia
Politsei- ja piirivalvekolledž

Jaanika Kulešas

**EESTI RATSAPOLITSEI AJALUGU JA RATSAPOLITSEI
TAASLOOMISEST TÄNAPÄEVA EESTIS**

Lõputöö

Juhendaja: Ülle Vanaisak, MA

Muraste 2014

ANNOTATSIOON

Kolledž: Politsei- ja piirivalvekolledž	Kuu ja aasta: aprill 2014
Töö pealkiri eesti keeles: Eesti ratsapolitsei ajalugu ja ratsapolitsei taasloomisest tänapäeva Eestis Töö pealkiri võõrkeeltes: история Эстонской конной полиции и воссоздание конной полиции в современной Эстонии Estonian mounted police history and re-creation mounties in modern Estonia	
Töö autor: Jaanika Kulešas	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas. Allkiri:
Lühikokkuvõte: Lõputöö maht on 49 lehekülge, kokku on töös 6 fotot ja 3 tabelit. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja resümee, ehk võõrkeelne kokkuvõte vene keeles. Käesoleva lõputöö eesmärgiks on anda ülevaade ratsapolitsei kasutamisest Eestis ja naaberriikides. Autor püüab pakkuda välja lahendusi kuidas ratsapatrulle Eestis politseitöösse kaasata ja leida võimalusi kuidas ratsapatrullid kasutusele võtta, sest Eestis on hobusepidamine kulukas. Autor on seadnud töö alaeesmärgiks anda ülevaade ratsapolitsei taasloomise vajadusest ja võimalikkusest tänapäeval. Lõputöös otsib autor vastust uurimisküsimusele – kas ratsapolitsei on Eestis vajalik ja võimalik? Lõputöö esimeses peatükis antakse ülevaade Eesti ratsapolitsei ajaloost, tuuakse näiteid naaberriikide ratsapolitseit ning antakse analüüs saadud informatsioonist. Teises peatükis tuuakse välja uurimuse läbiviimine ja valim, analüüs ning uurimistulemused ja tehtud järeldused. Lõputöö kokkuvõttes tuuakse välja saadud tulemuste ja tehtud järelduste põhjal vastavad ettepanekud. Autor töötas läbi teemakohased Eesti Riigiarhiivi toimikud ning uuris väljaandeid „Politseileht“ ajavahemikust 1922-1935, ning uuris vastavat kirjandust. Samuti vestles autor endiste ratsapolitseinike ja teiste asjatundjatega. Lõputöös püstitatud uurimisülesannete kaudu leidis autor vastused uurimisküsimusele kas ratsapolitsei on Eestis vajalik ja võimalik? Lõputööd saab tulevikus kasutada Eesti ratsapolitsei taasloomisel, sellepärast, et sealt leiab vajalikku informatsiooni ratsapatrulli hobuste valimisel, ratsapatrulli tööst, patrullpaari treeningust, sobilikust tallist ja ratsapolitseile vajaminevast varustusest.	
Võtmesõnad: ratsapolitsei, ratsapatrull, ratsastustreening	
<i>Keywords: mounted police, mounted patrol, riding training</i>	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia Politsei- ja piirivalvekolledži raamatukogu.	
Kaitsmisele lubatud Kolledži direktor: Aivar Toompere Allkiri:	
Vastab lõputöö nõuetele Juhendaja: Ülle Vanaisak Allkiri:	

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU	4
SISSEJUHATUS.....	5
1. ÜLEVAADE RATSAPOLITSEIST EESTIS NING NAABERRIIKIDES VENEMAAL, SOOMES JA LEEDUS	8
1.1 Ülevaade ratsapolitseist Eestis.....	8
1.2 Ülevaade ratsapolitseist naaberriikides	21
1.3 Eesti ja naaberriikide ratsapolitsei analüüs.....	28
1.4 Sporthobuste ja politseihobuste treenimise erisused	30
1.5 Järeldused ja ettepanekud	33
2. RATSAPOLITSEI VÕIMALIKKUSEST JA VAJALIKKUSEST EESTIS.....	36
2.1 Intervjueeritavate valim ja töö meetoodika	36
2.2 Asjatundjate seisukohad seoses ratsapolitseiga.....	37
2.3 Asjatundjate intervjuude analüüs.....	39
KOKKUVÕTE.....	42
Резюме	44
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU.....	46
LISA 1. POLITSEIHOBUSE JA SPORTHOBUSE ERINEVUSED.....	48
LISA 2. RATSAPATULLI EELARVE	49

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

Kordetöö - hobuse treenimisviis jooksutades looma kuni 8 m pikkuse spetsiaalse nööri otsas ümber seisva inimese.

Valtrap – tekstiilist pehmendus, mida kasutatakse sadula all hobuse seljal, et vältida hobuse naha hõõrdumist vastu sadulat.

Valjad – rihmade kombinatsioon, mis pannakse hobusele pähe ning koosneb kuklatagusest rihmast, kapslist, otsmikurihmast, kurgualusest rihmast ning kahest põserihmast, suulistest ja ratsmetest. Kasutatakse hobuse kontrollimiseks ja juhtimiseks.

Džigiteerimine - ratsaniku akrobaatiliste trikkide tegemine liikuva hobuse seljas.

Koolisõit - on ratsaspordiala, kus ratsanik näitab hobuse juhtimise ja tema üle valitsemise täiuslikkust, hobuse liikumise korrapärasust loomupärastes allüürides (samm, traav, galopp) ning talle õpetatud harjutuste ja spetsiaalse liikumisviisi täpsust. Koolisõit toimub maneežis või väljas tasasel väljakul.

Ratsastustreening – ratsa, hobuse õpetamine, et ta reageeriks koheselt ja õigesti inimese erinevatele käsklustele ilma igasuguse vastupanuta.

JOUHA - Soome ratsa märulipolitsei.

ESHKS - Eesti Sporthobuste Kasvatajate Selts.

SISSEJUHATUS

Ratsapolitsei on ennast tõestanud ja leidnud laialdast kasutust politseitöös paljudes riikides ning sellepärast muutunud populaarseks. Näiteks Venemaa on üks Eesti naaberriikidest, kus on aastaid olnud kasutusel ratsapolitsei. Ratsapolitsei tähtsus seisneb üksuse mobiilsuses, sest patrullid suudavad kiiresti läbida autopatrullidele keerulisi distantse. Sellepärast on ratsapatrulle efektiivne kasutada kohtades kuhu ei pääse autoga või kohtades, mille läbimine nõuab jalgsipatrullidelt väga palju aega ja füüsilist jõupingutust. Ratsapolitsei eelisteks on see, et hobuse seljas asub politseinik kõrgemal, mille tõttu on politseiniku vaateväli oluliselt parem kui maas olles ning sellisel juhul on politsei inimesele nähtavam ja rahvalähedasem, sest politseiautos ringi patrullides on inimestel politseinikuga raske vestlusesse astuda. Suhtlemine loomadega vähendab inimeste agressiivsust ning tekitab usaldustunnet ja positiivset meeleolu, mille abil on võimalik lihtsustada inimsuhteid (A. Beez 2012).

Eestis on varasemalt samuti ratsapatrulle kasutatud, kuid puudub ülevaade, kuidas see konkreetsel ajamomendil toimus. Esimese probleemina toobki autor välja, et puudub ajalooline ülevaade, kas ja kuidas kasutati ratsapatrulle Eestis möödunud aegadel. Sellise probleemi uurimine annab võimaluse anda lühiülevaade ajaloost ning võrrelda konkreetsel ajamomendil toimunut tuleviku võimalustega ratsapatrulli kasutamiseks Eestis. Teiseks tõstatab autor probleemina selle, et pole uuritud, milline on vajadus ja võimalused ratsapatrulli loomiseks Eestis, täpsemalt Põhja prefektuuri teeninduspiirkonnas. Saadud tulemusi on võimalik rakendada töösse, kui tekib ratsapatrullide loomise võimalus.

Võib järeldada, et Eestis on inimesi, kes oleksid huvitatud riiki ratsapolitsei loomisest ja sellepärast on loodud ka MTÜ Eesti Ratsapatrull. Ratsapatrullid aitaksid kaasa politsei ja elanikkonna vahelise usalduse kasvule ning tänaval saaksid ratsapolitseinikud tegeleda preventiivse tööga. Peale patrullimise oleks ratsapatrulle uudne kasutada Eestis toimuvatel rahvusvahelistel massiüritustel ja rongkäikudel – nii suureneks kindlasti politsei atraktiivsus ja populaarsus elanikkonna ja võõrmaalaste seas. Lõputöö kirjutamisel kasutab autor nii kvantitatiivset, kui kvalitatiivset uurimisviisi, mille käigus saadakse andmeid vaatluse,

intervjuu, dokumentide analüüsi või sõnalise suhtlemise kaudu ning keskendutakse tähendustele ja tõlgendustele, mida uuringus osalejad väljendavad. (M.L. Laherand 2008:17)

Käesoleva lõputöö eesmärgiks on anda ülevaade ratsapolitsei kasutamisest Eestis, Soomes, Venemaal ning Leedus ja töötada välja ettepanekud ratsapatrullide kasutuselevõtuks Põhja prefektuuris. Uuritud on ka Eesti Riigiarhiivis olevaid arhiivitoimikuid, teemakohast kirjandust ning läbi on viidud vestlused asjatundjatega. Autor püüab pakkuda välja lahendusi kuidas ratsapatrulle politseitöösse kaasata ja leida võimalusi kuidas ratsapatrullid kasutusele võtta, sest Eestis on hobusepidamine kulukas. Ratsapolitsei ülalpidamine võib olla problemaatiline, sest on seotud suurte kulutustega ja autor on seadnud töö alaeesmärgiks anda ülevaade ratsapolitsei taasloomise vajadusest ja võimalikkusest tänapäeval. Lõputöös otsib autor vastust uurimisküsimusele – kas ratsapolitsei on Eestis vajalik ja võimalik?

Eesmärgist lähtuvalt on autor püstitanud järgmised uurimisülesanded:

1. Anda ülevaade ratsapolitsei toimimisest Eesti ajaloos ja naaberriikides Soomes, Venemaal ning Leedus.
 - millal võeti ratsapolitsei kasutusele;
 - mis oli ratsapatrullide põhiline eesmärk ja loodetav kasu;
 - millised on ratsapatrullile tehtavad kulutused – hobuse igapäevavajadused, treeningud, varustus, transpordivahendid;
 - kirjeldada ratsapatrullide igapäevatööd;
 - tuua välja ratsapatrullide negatiivsed ja positiivsed küljed;
2. Viia läbi intervjuud valdkonda tundvate spetsialistidega;
3. Analüüsida saadud tulemusi ja teha ettepanekud ratsapatrulli kasutamiseks Eesti politseitöös;

Lõputööna on käsitletud antud teemat viimati 2003. aastal, lõputöö pealkirjaks oli „Ratsapolitsei“, töö koostajaks Margit Klaus Raivo Küüdi juhendamisel. Selles lõputöös anti põgus ülevaade ratsapolitseist mujal maailmas ja Eestis ning saadi ülevaade ratsapolitsei eelistest ja puudustest. Käesoleva lõputöö uudsus seisneb selles, et ratsapolitsei teemat on Eestis väga vähe uuritud, mille tõttu puudub ajalooline ülevaade, kas ja kuidas kasutati ratsapatrulle taasiseseisvunud Eestis üheksakümnendate aastate alguses. Samuti toob autor välja vajadused ning kulutused, mis on tarvilikud ratsapolitsei taasloomisel ja ülalpidamisel

ning annab ülevaate politseihobuste ja sporthobuste erinevustest. Lõputööst võivad kasu saada Politsei-ja Piirivalveameti juhid, sest tööst leiab vajalikku informatsiooni selle kohta, kas ratsapolitsei oleks Eestis vajalik ja võimalik ning selle võimaluse esinemisel leida sobilikke ettepanekuid kuidas kaasata ja kasutada ratsapatrulle. Töö on aktuaalne ja vajab käsitlemist eelkõige seetõttu, et süvendada politseiorganisatsiooni kogukonnakesksust ja atraktiivsust, sest nagu P. Suve 2012. aastal on välja toonud: “Tihti sihistab politsei oma tegevuse õigusrikkujatele ja nende karistamisele ning ennetustöö jääb tahaplaanile“ (Suve 2012).

1. ÜLEVAADE RATSAPOLITSEIST EESTIS NING NAABERRIIKIDES VENEMAAL, SOOMES JA LEEDUS

1.1 Ülevaade ratsapolitseist Eestis

Eesti politsei asutati 12. novembril 1918. a Tallinnas, tänapäeval tähistatakse seda päeva politseipäevana. Sel ajal koosnes politsei mitmekesise haridustasemega ja kutseoskustega inimestest ning vähesed olid kursis politseitööga. Nende inimeste eelis oli riigitruudus, korraarmastus ja soov midagi ära teha. Siiski sattus politseisse ka inimesi, kellele see elukutse ei sobinud ja varem või hiljem nad lahkusid töölt. Tolleaegse politseikorralduse seaduse järgi võisid välipolitsei (sinna hulka kuulus ka ratsapolitsei) teenistuses olla ainult täisealised, vähemalt 20 aastat vanad Eesti Vabariigi kodanikud, laitmatute ja karskete elukommetega ning füüsiliselt täiesti terved inimesed, kes olid teeninud kaitseväes. Samuti ei tohtinud politseinikuks võtta inimesi, kes olid eeluurimise või kohtu all süüdistatuna kuriteo toimepanemises, karistatud kohtus vangla- või sellest raskema karistusega, maksuvõimetuks või võlgnikuks tunnistatud. (Krikk 2001:112)

Eesti elanikud tahtsid politseid, kes oleks rahva sõber, abimees, usaldusalune ja korrektne ning esinduslik välismaalastele. Politseiametnike töö ei kuulunud Eestis kõrgelt tasustatavate hulka, näiteks 1926. aastal sai politseidirektor 27 000, konstaabel 6200-7700 ja kordnik 5500 marka kuus. 1928. aastal toimunud rahareformi tulemusena võeti 01.01.1928. aastal käibele Eesti kroon. Kullasisalduselt võrdus see Rootsi krooniga ja raha vahetati vahekorras 100 marka = 1 kroon. (Krikk 2001:79) Võrdluseks politseipalkadele 1930. aastate keskel teenis mees lihttöeline kuus umbes 43 krooni, naistööline 36 krooni, müüjannad 40-50 krooni, oskustöölise kuupalk oli 80-100 krooni, kooliõpetaja töötasu umbes 200 krooni. Tallinnas, kus elu oli kallim kui mujal Eestis, kulutas tööline oma palgast toidu peale 1925. aastal 60%, 1937. aastal 41-45%. Toiduained olid Eestis küllaltki odavad, näiteks kilogramm leiba maksis 20-30 senti, liiter piima 18 senti. Kallid olid tööstuskaubad, traktor maksis 2700, keskmine sõiduauto 4000-8000 krooni ja keskmise hobuse eest tuli maksta 241, lehma eest 76 krooni. (Krikk 2001:84-85)

Politseireserv ja ratsakomando eksisteerisid Tallinnas juba tsaariajal. Eesti Vabariigi ajal oli politsei ratsareserv üks mobiilsemaid ning tugevamaid politseiüksusi. 1918-1940 asusid ratsareservid Tallinnas ja Petseris ning 1919. aastal oli soov moodustada ratsareserv ka Pärnusse. Ratsapolitsei koosseis oli suhteliselt liikuv ja 1930. aastate teisel poolel oli Tallinna ratsareservis 54-58 inimest ja umbes samapalju hobuseid. Ratsapolitseinike ridades naisi ei olnud. Eesti politsei esimestel aastatel ei erinenud ratsapolitseinike munder välipolitseinike omast ja sellepärast soovisid ratsapolitseinikud eraldusmärke. Veneaegsel ratsapolitseil olid ju olnud akselbandid, mis kujutasid endast ümber õla kantavat metalsete otstega põimnööri. 1922. aastal said ratsapolitseinikud loa akselbantide kandmiseks ja vormiriietuse juurde hakkasid kuuluma ka kannused. (Krikk 2001:113)

Ülevaade ratsapolitseist Tallinnas, Pärnus ja Petseris

Tallinna ratsapolitseinikke kutsuti rahvasuus teadmata põhjusel aeg ajalt vanapoisteks. Nad olid kõva sõna ja karmi käega mehed, kes koostasid eeskirju rikkunud voorimeestele, kaupmeestele ja ka teistele üsna krõbedaid protokolle. Peale liikluse reguleerimise ja korraldamise kuulus ratsapolitseinike tööülesannete hulka ka loomade piinamise takistamine ja selle ärahoidmine. Piinamisega pidi eriti tähelepanelik olema laatadel, kus loomad sageli nälgisid ja külmetasid. Suvel oli tihti peale probleeme järvede ääres suplejatega ja kui järvevahid ei suutnud suplejaid ise korrale kutsuda, siis kutsuti kohe appi ratsapolitsei. Ratsapolitsei pidi tihti koos kaitse- ja kriminaalpolitseiga välja sõitma Harjumaale, ning vahel lausa Läänemaale. Harju maakonna piires Pirital oli suvekuudel väljas ratsapatrull, kes patrullis piirkonnas ja kontrollis ning vajadusel ajas laiali pahempoolsete jõudude korraldatud rongkäike (Krikk 2001:107-108).

Ratsapolitsei pidi alati kohal olema tulekahjude või muude suuremate õnnetuste korral. Ratsapolitsei saatis tavaliselt ka Tallinna saabunud kõrgeid väliskülalisi. Samuti oli ratsakomando asendamatu ka politseijulgestust vajavates operatsioonides. Ratsapolitseil olid 1920. aastate alguses Tallinnas ka oma välispostid, kus ratsapatrullid pidid tagama avalikku korda :

- Rahukogu maja juures (kell 22-6)
- Välisministeeriumi maja juures (kell 21-6)
- Linnas liikuv ratsapatrull (kell 21-2)

- Ratsavahipostid Balti jaama juures (kellaegadel 07-10:30; 15:30-18 ja 22.30-00:20)
(Krikk 2001:109)

Lõputöö autor, uurides Riigiarhiivi toimikuid, leidis, et politseihobuseid osteti, vahetati ja võeti põllumeestelt, kasvandustest ja sõjaväest. Eelistati enamasti ruunasid, kuid sobisid ka märad. Politseihobused olid väga erinevates vanuseklassides alates 5 eluaastast, kuni 15 eluaastani. Hobuse värvus ei olnud oluline, esindatud olid peaaegu kõik värvused: hallid, mustad, kõrvid, raudjad. Arhiivi andmete põhjal nähtus, et 1925. aastatel oli Pärnu politsei valitsuses kokku 9 hobust, neist:

- politseiülema ja abi tarvitada 2 hobust.
- Pärnu jaoskonna politseiülemal 1 hobune.
- politsei ratsasalgal 6 hobust. (Pärnu maakonna politseivalitsuse kaust ratsapolitsei asjus 1920)

Foto 1. 1928. aasta „Politseileht“ ratsapolitsei rivistus.

Arhiivitoimikutest nähtus, et ratsapolitseis oli tihedaks probleemiks teenistushobuste tervis. 1920. aasta sügisel saatis Pärnu ratsapolitsei komissar Politsei peavalitsusele kirja, mille sisust võis järeldada, et Pärnu maakonnaavalitsuselt ratsapolitseisalga tarvis ostetud hobused olid haiged. Näiteks:

- Valgel 15-aastaselt ruunal Mikkul olid vigased jalad ja ta põdes hiirehaigust, tema hetkehind oli 10 000 marka.

- Must 8-aastane ruun Jüri põdes kopsuhaigust ja kroonilist bronhiiti ning tema hetkehind oli 20 000 marka.
- Must 13-aastane mära Marta peksis ratsasõidul jalgu kokku, mille tõttu olid kõik jalad vigased ja hobune politseitööks täiesti kõlbmatu. Hind oli 15 000-20 000 marka. (Politsei ratsareservi vahelise asjaajamise ja majapidamise revisjon 1929)

Kohaliku maakonnaarsti arvamuse põhjal olid kõik hobused politseiteenistuseks kõlbmatud ja loomad pidi välja vahetama. Määrustes ja päevakäskudes ei olnud midagi kirjas hobuste uuenduse lubadest ja sellepärast tegi Pärnu politseiülem korralduse, kus hobuse uuenduse taotleja soovil kutsuti kokku hobust vaatama komisjon. Komisjoni liikmeteks olid politsei esindaja ja kaks asjatundjat-riigikontrolli ning maakonnaavalitsuse esindaja, kelle arvamused protokolliti. Protokollis märgiti üles hobuse vead ja haiguste tundemärgid. Loomad pandi müüki oksjonil enampakkumise teel. Näiteks viimasena nimetatud mära loodeti põllumeestega töökõlbliku ruuna vastu ümber vahetada. Vigased hobused, kes kiiresti ei tervenend, jäeti tähelepanuta ja nende eest ei hoolitsetud nii nagu oleks pidanud ja looma haigus süvenes. Võimalusel renditi haiged hobused linnavalitsusele, kus hobused tegid kerget tööd ja nende eest hoolitseti hästi. Sellisel juhul maksis linnavalitsus politseile hobuse eest 50 marka kuus. (Politsei ratsareservi vahelise asjaajamise ja majapidamise revisjon 1929)

Hobuseid hinnati turuhinna järgi. Juhul, kui hobune tunnistati teenistusse kõlbmatuks võeti looma omanikult allkiri, mis kohustas hobuse müümise korral hiljemalt nädala jooksul uue hobuse asemele ostma. Uue hobuse hind ei tohtinud olla väiksem, kui müüdud hobuse hind.

Ratsapolitseis 1920. aastal tasuti hobuste ülalpidamiskulusid maakonnaavalitsuse poolt, võttes aluseks sõjaväe toidunormid ja kohapealsed turuhinnad. Päevakäsu järgi oli hobuste päevane toidunorm:

- Kaera 12 naela- 1 puud kaera maksis 280 marka.
- Heina 20 naela- 1 puud heina 65 marka.
- Õlgi allapanuks- 2 naela.

Pärnumaa hobuste toidumoonna muretsemiseks saadeti 300 000 marka, millest 2000 marka saadeti ratsapolitseinikule hobuse ühe kuu ülalpidamise rahaks ja 3000 marka kuus politsei ning jaoskonnaülemate ja nende ratsasalga hobuste ülalpidamiseks kuus.

Hobuse varustuse uuendamiseks saadeti ametlik kiri siseministeeriumi arveosakonda, kus näiteks Pärnumaal 1920. aastatel ühele hobusele nõuti järgmisi asju:

- Ühehobuse saani ostmiseks- 12 000 marka

- Ühe hobuse vankri ostmiseks- 355 000 marka
- Ühe komplekti hobuseriistade ostmiseks- 13 000 marka (Politsei ratsaresevi vahelise asjaajamise ja majapidamise revisjon 1929)

Petserimaa politsei ja ratsapolitsei teenistustingimused olid raskemad kui mujal Eestis. Raskusi politseile valmistasid kohalike elanike temperament, traditsioonid ja nende omapära, mis olid konfliktide tekitajateks kohalike ja politseinike vahel. Tekkinud kaklusi kutsuti alati lahendama ratsapolitseinikud, mille käigus ratsapatrullid kasutasid agarasti oma kumminuiasid. Ratsapolitseinikel nagu ka kõigil teistel välipolitseinikel oli suur töökoormus ja isegi veel 1930. aastate algul ei saanud välipostil seisnud politseinikud mõnes prefektuuris ühtki vaba päeva, välja arvatud puhkus. 1933. aasta 5. aprillil said prefektuurid korralduse, et kõik välipolitseinikud saaksid kuus vähemalt neli korda 24 tundi vaba aega. Ükski puhkepäev ei tohtinud olla alla 18 tunni (Krikk 2001:92).

Lõputöö autor, uurides vanu väljaandeid „Eesti Politseileht“, sai ajakirjanik Maddison'i artiklist teada, et möödunud aegade politseis peeti väga tähtsaks ametniku füüsilist vormi ja sellepärast oli suure au sees ka sport. Spordivõistlusi peeti rajoonisiseseid, maakonnasiseseid ja ei puudunud ka võistlused, millest võtsid osa ka naaberriikide kolleegid. Spordialadena harrastati kaugushüpet, jooksmist, ujumist, jalgrattasõitu, maadlemist ja ratsutamist. 26. septembril 1926. aastal toimusid Tallinna Hipodroomil Tallinna politsei ratsareservi ratsavõistlused ja mängud, mis olid esimesed sellesarnased võistlused, mille käigus sai ratsapolitsei avalikkuse ees esineda ja enda võimeid demonstreerida. Sellel võistlusel demonstreeris ratsapolitsei oma võimeid ratsasõidus ja politseilistes lahingvõtetes. (Maddison 1926:702-703)

Esimene ala oli hobuse seljas ratsutades mõõgaga raiumine, milles osales 6 võistlejat ja auhinnaks oli siseministri poolt annetatud auhind. Antud alavõistluse hulgast oli kõige silmapaistvam kordnik Ausmann, kes kiire traavi korral suutis ratsamehelikult mõõga üle valitseda. (Maddison 1926: 702-703) Järgmise võistluse sisu oli hobuse mahavõtmise, mis tähendas seda, et ratsanik pidi käskima oma hobusel külili maha heita ja tõusta käsikluse peale. See oli vajalik oskus tulevahetuse puhuks, et säästa hobuse elu.

Foto 2. 1926. aasta „Politseileht“. Hobuse mahavõtmine.

Peale seda toimus takistussõit, mille käigus pidi võistluspaar puhtalt hüppama üle takistuste kindlal marsruudil. Auhind oli annetatud Tallinna kaitsepolitsei ülema poolt. Reservi ülem Freudenstein omandas kaks auhinda hobuse väljaõpetamise eest, kurjategija sadulasse haaramise ning hobuse seljas püstisõitmise eest. Võistlusaladena oli ära märgitud ka paaris voltežeerimine ja liikuva hobuse seljas olles maas olevate rätikute korjamine. (Maddison 1926:702-703)

Riigiarhiivis materjale uurides selgus, et mõned ratsapolitseinikud tegelesid korrupsiooniga ja osadel ametnikel oli probleeme alkoholi tarvitamisega. Näiteks Tallinna-Harju ratsapolitsei reservis tegelesid ratsapolitsei komissar koos konstaabel Ausmann'iga riigi tüssamisega. Mõlemad isikud teenisid endale lisaraha hobumoonna ostu-müügiga ja komissar kasutas juba mitmeid aastaid täiesti tasuta reservi ruume enda korterina. Lisaks kasutasid nad teenistushobuseid isiklikeks era- ja lõbusõitudeks. Ära oli ka mainitud, et mõned ratsapolitseinikud tihti väärkohtlesid oma hobuseid ja konstaabel Ausmann oli olnud sellise teo eest juba karistatud. Ratsapolitseinikud, nähes tänavale juhtunud purjus kolleegi, viisid ta koheselt politsei peavahti, kuigi vahetevahel võis linnatänaval näha ka alkoholijoobes ratsapolitseinikku, kes kippus lärmama ja korralekutsujatele vastu hakkama. (Pärnu maakonna politseivalitsuse kaust ratsapolitsei asjus 1920) Autor leiab, et möödunud aegade politseiametnikud suhtusid ühiskonnas kehtestatud reeglatesse kohusetundlikumalt kui tänapäeval, sest tegeleti ka politseiametnikega, kes olid toime pannud pisirikkumisi. Näiteks

praegusel ajal suhtutakse kergekäeliselt kolleegide poolt toime pandud pisirikkumistesse nagu sõidukiiruse ületamine või viibimine avalikus kohas alkoholihoobes ja lärmates.

Ülevaade ratsapolitseist Haapsalu linnas

Eesti politsei ajaloo jooksul on politseil side hobustega püsinud peaaegu tänapäevani, sest Tallinnas kasutati veel hiljaaegu suveperioodil patrullis ja suurte massiürituste ajal ratsapatrulle. Pikemaajaliselt on kasutatud ratsapatrulle Haapsalu linnas. Ülevaate saamiseks millal, kus ja kuidas kasutati ratsapolitseid Haapsalus vestles lõputöö autor Harri Mardisoo`ga, kes on praegusel ajal Lääne prefektuuri korrakaitsebüroo Haapsalu politseijaoskonnas piirkonnapolitseinik. Vestlus viidi läbi Lääne prefektuuris Risti konstaablijaoskonnas ning jäädvustati kirjalikult. Antud jäädvustus on autori valduses.

H. Mardisoo sõnul tekkis Ratsapolitsei Haapsalu linna 22. juunil 1995. aastal ning toimis 3 aastat. Ratsapolitsei eestvedajad olid tollal Lääne prefekt Leesik ja Haapsalu linnavalitsus. Hobuste ülalpidamise kulusid tasuti Haapsalu linna korrakaitsefondi kaudu. Politseile osteti Tallinnast Niitvälja ratsaspordibaasist 3 hobust. Ei ole teada, kes hobuseid valimas käis. Ühe hobuse hind oli siis umbes 20 000 krooni. Hobused olid 4-5 aastased ja enne patrullima asumist veetsid hobused terve talve Niitväljal, kus neid treeniti politseitööks. Treeningute käigus harjutati hobuseid püssipaukudega, lärmavate rahvamassidega ja erinevate mootorsõidukite müraga. Selline hobuste treening oli tarvilik selleks, et tugevdada loomade närvikava ja tõsta hobuste taluvusläve selleks, et ratsapolitseinikel oleks hobustega linnas turvaline liigelda. Täpne treeningprogramm ei ole teada.

Peale hobuste Haapsallu jõudmist vahetati üks hobune peale kahekuist teenistust välja, kuna tal avaldusid käitumishäired nagu närvilisus ja peaga vehkimine. Politseihobuste nimed olid Miku, Doonar ja Sak. Kaks hobust olid suurt kasvu rahulikud tori tõugu ruunad ja kolmas oli väikest kasvu trakeeni tõugu poolenisti ruun (veterinaar kastreerimise käigus eemaldas ainult ühe munandi), kes oli väga ilusa välimusega ja võis vahepeal ratsanikule äkiline olla. Ratsanikeks olid peale H. Mardisoo veel piirkonnapolitseinikud Maire Pirn, Ivar Läll ja abipolitseinikest Ande Maido ja Katrin Voogla. Kõik need inimesed olid valitud ratsapatrulli sellepärast, et nad olid juba varasemalt hobustega kokku puutunud ja said iseseisvalt ratsutamisega hakkama. Enamasti oli igal ratsapolitseinikul kindel hobune kellega ta töötas.

Kindla hobupaarilise leidmisel mängis suurt rolli osapoolte koostöö ja sobivus, igal hobusel on oma iseloom, mis ei pruugi igale ratsanikule sobida.

Hobused asusid ühe külamehe väikeses tallis, kus elasidki ainult need kolm politseihobust. Talliperemehel aitas hobuste pidamiskulutusi tasuta Haapsalu linnavalitsus. Tall asus politseijaoskonnast umbes 5 km kaugusel. Hobuseid aitasid taluperemehel hooldada ka kohalikud lapsed, vahepeal lubati oskajamatel isegi hobusega ratsutada. Hobustega treenisid ratsapolitseinikud 2-3 korda nädalas ja enamasti omapäi, kuna treenerit ei olnud. Treening sisaldas väiksemaid hüppeid üle takistuste, traavi ning galopiharjutusi ja aeg ajalt ka kordetööd. Hobusega tegelemise eest palgale lisa ei makstud, sest see oli vabatahtlik tegevus. Politseihobused olid alati väga puhtad ja hästi hooldatud. Varustuse korrasoleku pidi tagama ratsanik ise. Igal hobusel oli oma varustus, mis oli selle aja kohta väga hea kvaliteediga. Sadulad olid uued ja ilusast mustast nahast, valtrapid olid politseivärvides sinisevalged, mille ühel küljel oli politseilogo. Valjad olid tavalised, mustast nahast, nagu ka hobuste jalgadekaitsmed. Muid hobustele vajaminevaid tarvikuid pidi muretsema ise.

Ratsanikul oli tavaline politseivorm, pika säärega saapad olid neil, kes need ise hankis. Varustusse kuulus ka eriline kumminui, mis oli tunduvalt peenem ja pikem, kui need, mida patrullis kasutati. Antud eripära oli tarvilik sellepärast, et see hobust ei segaks. Nuiat kanti rippuvalt paremal pool sadula küljes. Kõigil ratsapolitseinikel olid hangitud ka kannused, mis olid kinnitatud saabastele. Kannused olid ratsapolitseinike saabastel rohkem nagu iluasjad, sest nad särasid päikese käes. Ratsapolitseinikel oli võimalus 8 kanti politseimütsi asemel kanda ratsakiivrit, kuid need kiivrid olid tol ajal inetult suured ja sellepärast kasutati patrullis peamiselt politseimütsi. Spetsiaalseid ratsapükse neil patrullimiseks ei olnud ja õnneks rahulikult sammu käies ei hõõrunud ratsanik oma jalgu vastu sadulat ära. Linnatänavatel traavi ja galoppi ei joostud, seda tehti peamiselt maastikul, kus pinnas oli hobusele kiireks liikumiseks kindlam.

Hobuseid toideti üks tund enne tööd sellepärast, et siis tegid nad kodus oma „hädad“ ära. Linnatänavale lasi hobune väga harva ja kui see juhtus, siis olid selleks kojamehed, kes kõik kiiresti ära koristasi. Patrullis käidi peamiselt kahekaupa. Kolmas hobune oli rohkem reservihobune, kui üks loom jäi näiteks haigeks, siis oli asendus kohe võtta. Peale selle oleks olnud naljakas vaadata kahte suurt hobust ja ühte väikest nende kõrval. Kindlat patrullimise

kordade arvu nädalas ei olnud, kuna ratsapatrulli eest tasu ei saadud. Hobustega patrulliti kindlasti nädalavahetustel, tähtpäevadel ja kõikvõimalikel üritustel. Talvel hobuseid eriti ei kasutatud, kuid siiski treeniti regulaarselt. Patrulliaeg oli ratsa enamasti 6-7 tundi. Vahepeal tuldi hobuse seljast maha ja jalutati koos hobusega. Aeg-ajalt käidi ka politseimajas, kus hobuseid joodeti, siis tuli alati palju politseiametnikke välja loomi uudistama.

Hobustega oli väga efektiivne patrullida rannas ja parkides. Ratsapatrullide töö oli rohkem preventiivne. Hobusel patrullimise eelisteks oli see, et kõrgelt oli paremini näha ümbrust ja sellepärast oli hea ennetada näiteks kaklusi. Oli juba kaugel näha millised seltskonnad muutusid agressiivseks. Positiivne oli ka see, et vihased inimesed, nähes politseinikku hobuse seljas, unustasid oma viha ja hakkasid hoopis hobust imetlema. Hobune on suur ja tugev loom, mis võib inimestes aukartust tekitada ja keegi ei taha tema teele ette jääda. Võrreldes rattapatrulliga oli hobuseseljas kindlasti lihtsam, sest ratsa ei pea inimene end füüsiliselt niipalju koormama ja ratsanik püsib värskena, kui on tarvis hakata näiteks füüsilist jõudu kellegi vastu kasutama. Jalgsipatrulliga võrreldes on hobusega ikkagi parem, sest hobune liigub kiiremini ja sellepärast saab patrullida suurematel territooriumitel. Võrreldes autopatrulliga pääseb ratsa kohtadesse, millest autoga lihtsalt mööda sõidetaks.

Ratsapatrulli austasid ka avalikus kohas alkoholi tarvitajad, sest rikkuja sai aru, et hobusega jõuab neile lihtsalt järgi ja kõrgemalt on mugavam jõudu kasutada. Sellepärast seaduserikkujad pakkisid oma taara kokku ja kadusid silmapiirilt. Ratsapatrulli nägemine mõjus distsiplineerivalt. Vahepeal juhtus ka olukordi, kus pidi isikuid kinni pidama. Siis pidid mõlemad politseinikud hobuse seljast maha ronima ja paarimees oli see, kes mõlemat hobust ratsmetest hoidis ja politsei käsijaamaga autopatrulli appi kutsus, et isik minema toimetada. Ratsapatrullis olles ei täidetud mingeid dokumente.

Linnas patrullides võis märgata, et autojuhid arvestasid politseihobustega – anti teed ja hoiti vahemaad. Hobused rõõmustasid möödujaid, oli näha kuidas inimeste nägudele tekkis naeratus. Mõned inimesed jäid seisma ja lihtsalt vaatasid, lapsed kilkasid, teised aga tulid politseinikega juttu ajama ja loomi silitama. Tundus, et hobune julgustas inimesi politseinikega vestlema. Paluti ka hobuse selga saada, kuid võõraid politseihobusele selga ei lubatud. Ratsapatrullid olid omaette kuulsused, neid pildistati ja aeg ajalt ilmus kohalikku

ajalehte „Lääne Elu“ artikleid. Ratsapatrullid olid mingil määral ka turismiobjektid, sest inimesed tahtsid näha milline see ratsapolitsej on.

1997. aasta sügisel sai ratsapatrullide aeg läbi, selle põhiliseks põhjuseks oli see, et linnavalitsusel tekkisid rahalised raskused ja hobused pandi müüki. Miku ja Doonor müüdi ostuhinnast poole odavamalt ja kõige malbem Saki kingiti Palivere lastekodule.

Lõputöö autor, analüüsidest saadud informatsiooni, leiab, et ratsapolitsej oleks vajalik ka tänapäeval. Hobusega tunduks politseinik inimestele sõbralikum ja kogukonnakeskem ning ratsapatrullide töö rõhk võiks olla suunatud ennetuslikule tööle. Autori arvates võiks ratsapolitsej ülesanneteks jääda patrullimine parkides, rannas ja muudel suurteil territooriumitel, kuhu autoga ei pääse. Samuti peaks hobuseid kaasama ka massiüritustel avaliku korra tagamisel, see kujundaks Eesti politsei mainet ka väljaspool Eestit.

Ülevaade ratsapolitsejist Tallinna linnas

Informatsiooni saamiseks kuidas ja millal tegutsesid Tallinnas ratsapatrullid vestles lõputöö autor Regina Koemets`aga, kes on praegusel ajal Põhja prefektuuri korrakaitsebüroo lubadetalituse lubadeametnik. Vestlus viidi läbi Tallinnas Põhja prefektuuri hoones, vestlus jäädvustati kirjalikult ning saadud materjal on autori valduses. Ratsapatrulli idee sündis Õismäe politseijaoskonnas 1996. aasta kevade lõpus. Tolleaegne patrulli kordnik Regina Koemets käis välja mõtte, et Kakumäe ranna ümbruses oleks parem politseipatrullil liikuda hobustega, sest autoga sai rannapiirkonna suurel maa-alal väga piiratult liikuda ja jalgsi ei jõua piisavalt kiiresti abivajajani. Tarvis oli ratsanikke ja antud mõttest sai räägitud Marina Õunapuu`le ning Pavel Boitsovile, kes ise ei olnud sel ajal patrullpolitseinik, kuid harrastas ratsasporti ning temale see idee meeldis, sest sel viisil sai ühendada hobi oma tööga. Seejärel mindi politseijaoskonna juhi, komissar Juhan Kruus`i ning Haabersti linnaosa vanema jutule. Mõlemad toetasid uudset ettevõtmist, kuna see töötas turvalisuse ja usaldusvääruse tõusu inimeste seas. Peale juhtkonna heakskiitu rentis linnaosa valitsus Veskimetsa ratsaspordibaasist eraisikutelt hobuseid ja samuti lepidi Veskimetsa ratsaspordibaasis kokku treeningud. Niimoodi moodustus Tallinnas Haabersti piirkonnas ratsapatrull, mille moodustasid esialgu viis ratsapolitsejnikku ja viis hobust.

Hobuste ostmine oli väga kulukas ja sellepärast otsustati neid rentida. Hobuse rentimise tund maksis linnaosa valitsusele 100 krooni. Hobuseid renditi Veskimetsa ratsaspordibaasist eraisikutelt, kuna need loomad sõidutasid kesklinnas lapsi ja olid linnakäraga enamvähem harjunud. Hobuste omanikud valisid omakorda ratsapolitseinike seast välja ratsapolitseinikud, kelle kätte usaldati oma hobune. Hobused vahetusid pidevalt ja sellepärast ratsapolitseinikel ei kujunenud välja kindlat hobust kellega koos töötada. Hobused olid väga erinevad, sest tegemist oli märade ja ruunadega erinevatest tõugudest ja vanuseklassidest. Tõugudest olid esindatud vene ja ameerika traavlid, täisvereline ratsahobune, raskeveohobune ning tori-trakeeni ristand. Kõige raskem oli ratsutada traavlitega, sest need hobused olid ettenähtud käru ees jooksmas, aga raskusi valmistas ka täisvereline ratsahobune, sest see hobune on loomult väga “tuline” ja närviline.

Foto 3. Regina Koemets' a erakogu. Ratsapolitseinik Regina Koemets politseihobusel Labinets 1996. aasta juunis vanalinna päevade ajal.

Ratsapolitseinikele oli suureks mureks hobuste varustus, mis oli vana ja kulunud ning parandatud erinevat värvi nööridega. Paljudel hobustel puudusid ka osad tarbeesemed nagu jalakaitsmed. Linnaosavalitsusest hobuste varustusele oluliselt raha ei eraldatud, sellepärast pidid ratsapolitseinikud ise enda ja hobuse varustust täiendama. Hobustele pidi varustust muretsema juba sellepärast, et patrullis puhas, korrektne ja viisakas välja näha. Ratsasaapad muretseti endale ise, sest ratsutamine oli nendes mugavam, kui politseijalatsites. Varustuse, mille muretsetes politsei, olid sinised puuvillased ratsapüksid – nendes oli väga ebamugav

ratsutada ja suvel oli nendega palav. Kõigile hobustele muretseti ka ühesugused sinised valtrapid, mille ühel küljel oli politseilogo ja ratsanikele ratsakiivrid. Ratsakiivrid anti millalgi hiljem, alguses käidi patrullis tavalise politsei nokamütsiga, mis ei olnud ratsanikule üldse turvaline, sest kukkudes võis ratsanik enda pead vigastada. Ratsapolitsei kumminuiad saadi humanitaarabina ja need erinesid tavalistest nuiadest, sest olid tunduvalt pikemad ja peenemad. Neid võis kinnitada hobuse varustuse või ratsaniku vöö külge.

Järgmisena lepiti kokku treeningud Veskimetsa ratsaspordibaasis. Ratsapolitseinike treeneriks sai ratsasportlane Pille Elson, kes andis ratsapatrullidele ratsutamistunde kaks korda nädalas. Pille Elson oli ratsasportlane ja ei teadnud politseitööst midagi, sellepärast koosnesid tema treeningud ainult ratsastusest ehk sammu, traavi ja galopiharjutustest, vahepeal harjutati ka hüppamist. Täiesti puudulikuks jäi hobuste politseierialane väljaõpe, mis hiljem patrullis tunda andis. Tänaval kippusid hobused kergesti ehmuma ja paanikasse sattuma, mille tõttu võisid ohtlikult käituda ja näiteks ratsaniku seljast maha visata või kedagi lüüa. Oli juhtum, kui politseihobune kartis seljatagant lähenevat rulluisutajat, mille peale hobune mõned korrad tagant üles löi, õnneks keegi möödujatest hobusejalaga pihta ei saanud. R. Koemets arvas, et selline olukord oleks kindlasti olemata jäänud, kui hobustel oleks olnud politseialane eriväljaõpe.

Algselt oli hobusteomanikega kokkulepe, et patrulli minemiseks on hobused ratsapolitseinikele juba valmis pandud, kuid seda kokkulepet enamasti eirati. Patrullimine toimus vahetustega, korraga oli väljas kaks ratsapatrulli, patrulliti iga päev, iga ilmaga kuus tundi järjest. Massiüritustel oli väljas maksimaalselt neli ratsapatrulli. Patrullis oldud aeg läks kirja lisatundidena põhitöö kõrvalt ja selle eest sai palka. Patrulliti peamiselt parkides, rannas ja vabaõhumuuseumis, kus ratsapatrullide eelis oli see, et hobuse seljas pääses paljudesse kohtadesse kuhu näiteks autoga ei pääse ja kuhu jalgsi minemine palju aega ja energiat kulutaks. Hobuse seljas on politseinik kõrgemal ja näeb kaugemale tunduvalt paremini. Ratsapolitseinikud tegelesid kohapeal ka õigusrikkumiste vormistamisega. Selleks olid neil kaasas väikesed õlakotid, kuhu trahvitalongid sisse mahtusid, aga need, kes õlakotti ei tahtnud paigaldasid sadulatele kotid kus kanti vajalikke materjale. Kõigil ratsapolitseinikel olid ka käsijaamad, kui rikkuja oli tarvis toimetada politseijaoskonda kutsuti kohale autopatrull, kes rikkujaga edasi tegeles.

Ratsapatrullidel olid kaks põhilist häirida võivat tegurit, liiklusohud ja üksikud pahatahtlikud inimesed, kes teadlikult ehmatasid ja provotseerisid hobuseid. 1996. aastal oli hobustega Tallinna linnatänavatel liiklemine tunduvalt turvalisem, kui aastal 2002. Turvalisus 1996. aastal seisnes selles, et linnaliiklus oli rahulikum ja autojuhid mõistlikumad. Ratsapolitsejatele anti teed, ei signaalitunud, ega sõidetud väga lähedale, samuti ei tuuritatud auto mootoripööretega. Kahjuks aastal 2002. tehti kõike seda, mida ülal nimetati. Oli ka olukord, kus massiürituse ajal alkoholihoobes meesterahvas üritas vastu hobuse tagaosa suitsukoni kustutada. Karistuseks sai meesterahvas ratsapolitsejalt politseinuiga ja toimetati politseijaoskonda. Enamus linnakodanikke ja pealinna külalisi suhtus ratsapatrulli siiski austuse ja rõõmsa meelega ning ratsapolitsejatega taheti vestelda ja silitada nende hobuseid või lihtsalt pildistada.

Ratsapatrull toimis edukalt ja sellepärast kaasati neid ka 1996. aasta Vanalinna päevadele ja ESTO päevadele. 2000. aastal osalesid ratsapolitsejate ka noorte laulu- ja tantsupeol ning jõuti ka Tallinnast välja – 2002. aastal patrulliti “Saaremaa merepäevadel”. Saaremaale saadeti ainult ratsapolitsejate, sest hobuste transport praamiga oleks olnud kulukas ja hobused renditi ratsapolitsejate ürituse ajaks Saaremaa kohalikust tallist.

Autor, analüüsides saadud informatsiooni, jõudis järeldusele, et ratsapolitsejate peaks tänapäeval Tallinnas vähemalt suvel olema olemas ja tegelema patrullimisega parkides, rannas ja vanalinnas. Hobuse seljas olev politseinik on inimesele meeldivam ja nii saaks luua parema sideme politsei ja kogukonna vahel. Ratsapolitsejate põhirõhk võiks olla preventiivsel töö. Hobused keda valitakse politseisse peavad olema väga hea närvikavaga ja kindlasti saama korraliku erialase väljaõppe, et nendega ei tekiks tänavatel komplikatsioone. Samuti peab hobuse ja ratsaniku varustus olema korrektne ja terve, et esinduslik välja näha. Autori arvates peaks meedias kindlasti inimesi teavitama sellest, kui ratsapolitsejate peaks linnas liikuma hakkama. Seda kõike just sellepärast, et mootorsõidukijuhid, jalakäijad ja jalgratturid teaksid kuidas õigesti käituda, kui liikluses osalevad hobused.

1.2 Ülevaade ratsapolitseist naaberriikides

Ülevaade ratsapolitseist Venemaal Moskva linnas

Moskva linna ratsapolitsei töökorralduse uurimiseks töötas käesoleva lõputöö autor läbi videomaterjali, mis oli mõeldud venemaa ratsapolitsei tutvustamiseks Venemaa elanikele kui ka huvilistele väljaspool riiki. Videos andis teemakohase intervjuu Moskva ratsapolitsei pataljoni juht ning ratsapolitsei vanem seersant Sergei Suhhih. Videot analüüsid selgus, et Moskva ratsapolitsei on üle 200 aasta vana ja on tänapäevani jäänud Euroopas üheks suurimaks. Ratsapolitsei peamisteks ülesanneteks Moskvast on parkides patrullimine, korrarikkumiste ennetamine ning muidugi ka korra tagamine massiüritustel.

Moskva ratsapolitsei (1-ый оперативный полк полиции ГУ МВД России по г. Москве) töötab tänapäeval 245 hobust ja 434 ratsapolitseinikku. Ratsapolitseinikuks saajale kehtivad peaaegu samad nõuded nagu kõigile politseisse astujatele. Erinevus on selles, et ratsapolitsei kandidaadil peab olema kõrgeima tervise grupp nagu kosmonautidel ja lenduritel. Moskva ratsapolitsei kesksaasi alla kuulub 9 allüksust, mille politseiratsabaasid on jaotatud laiali üle terve linna. Igas tallis on olemas meditsiini osakonnad hobustele, iga tööpäev algab ja lõpeb hobuse ülevaatusega veterinaari poolt. Ratsapolitsei on kokku 17 veterinaari. (Познавательный фильм 2012)

Hobuseid peab tööle tihti transportima ja selleks on spetsiaalsed politseivärvides hobufurgoonid. 6-kohalist (mahutab 6 hobust ja 6 ratsanikku) poolhaagist veavad 7 tonni kaaluvad Ford F350 Super Duty pikapid, mis moodustavad kogupikkuseks 15 m. Antud transpordivahendi juhtimiseks peab politseinik läbima spetsiaalse koolituse, mis seisneb pooleaastases sõiduõppes instruktoriga. Kui linnas toimuvad massiüritused, siis teevad ratsapatrullid tihedat koostööd jalgsipatrullidega. Sellisel juhul on ratsapatrullide ülesanne varakult ennetada massirahutusi või kaklusi, selleks ratsutatakse rahvahulka sisse ja aetakse rahvahulk mitmeks osaks laiali, et jalgsipatrullidel oleks ohutum ja hõlpsam vajadusel inimesi kinni pidada. (Познавательный фильм 2012) Ratsanik lükkab inimesi teelt eest hobuse esi või tagaosaga. Sellistes olukordades on hobupatrullide kasutamine väga efektiivne, kuna hobused on suured ja aukartust tekitavad. Inimesed lähevad hobustel eest ära, kuna kardetakse alla jäämist või lüüa saamist. Massiüritustel osalemiseks on hobustel nagu ka inimestel tarvis tavapärasest erinevat varustust, mis koosneb pikkadest jalakaitsmetest, mis

katavad ka hobuse põlve, visiirist silmadel ning rinna ja tagaosa kattest, tavapärasel patrullitöös sellist varustust ei kasutata. Igapäevaselt patrullivad ratsapolitseinikud paarikaupa parkides, väljakutel või rannas, kus on palju inimesi ning muudes kohtades, kus on teistel politseiüksustel liikumine raskendatud. (Гусakov 2010)

Foto 4. Tänapäeva Venemaa politseihobune ja ratsapolitseinik märulivarustuses (Наша профессия 2012).

Hobuse asfaldil liikumine tekitab hobuseraudadel kiire kuluvuse, mille pärast peab hobust rautama iga 30 päeva pärast. Hobuse rautamisega saavad iseseisvalt hakkama 12 ratsapolitseinikku, kes on läbinud politsei tallides staažikate seppade korraldatud spetsiaalsed kursused. Iga sepp rautab päevas umbes 3-4 hobust. Moskvas tegutsevad ratsapatrullid ka talvel ja siis on hobustele tarvis erivarustust, mis tähendab seda, et raudadele keeratakse alla krihvid, et hobusel ei oleks libe. (Познавательный фильм 2012)

Politseisse ostetakse 3-4 aastaseid hobuseid, kes on rahuliku iseloomuga ja terved nii vaimselt kui füüsiliselt. Valitakse peamiselt takke ja tõugudest eelistatakse põhiliselt orlovi traavleid, trakeene, hannovere ning budjonni tõugu hobuseid. Hobuse värvusteks on lubatud hall, kõrb, raudjas ja must ning turjakõrgus peab olema vähemalt 170 cm. Hobused saavad politseisse praktiliselt õpetamata. Hobuseid ratsastavad politseinikud ise, sest nemad teavad töö spetsiifikat, mis on õpetamisel oluline. Tavaline väljaõpe mida on tarvis spordiks ei ole piisav

politseihobusele. Kõigepealt harjutatakse hobuseid rahulikult seisma, et hobust saaks kammida ja pesta, lisaks tehakse regulaarselt kordetööd, mille käigus hobune õpib sadulat kandma ja koostööd inimesega. Umbes poole aasta pärast peale õppetöö algust seisab hobusel ees psühholoogiliselt kõige raskem olukord – selga istub esmakordselt inimene. (Познавательный фильм 2012) Edasise õppetöö käigus peab hobune läbima müra/lärmi õppuse, mille käigus harjutatakse hobust paugutitega, lehvivate lippudega, pallidega (imiteeritakse kivide loopimist). Hobust õpetatakse rahulikuks jääma, kui seljas olev ratsanik tulistab, näiteks automaadist. Õppetöö kestab ühest aastast pooleteise aastani ja lõpeb eksamiga. Eksamil on komisjon, kes hindab hobuse kõlblikkust politseitööks ja määrab igale loomale kvalifikatsiooni, kas ta kõlbab patrullitööks, märulipolitseisse või sporti. Peale politseitöö tegeletakse politseiratsabaasides pidevalt ka võistlusspordiga nagu džigiteerimine, koolisõit, takistussõit. (Гусаков 2010)

Saadud informatsiooni analüüsidest, arvab käesoleva lõputöö autor, et Venemaa ratsapolitsei on väga hästi toimiv üksus, mida kasutatakse igapäevaselt, olenemata aastaajast. Hobustega patrullitakse parkides ja tänavatel ning massiürituste ajal on ratsapatrullid asendamatud, kuna nad valvavad avalikku korda ja tagavad jalgsipatrullide ohutust, ajades laiali agressiivseid rahvahulkasid. Võib aru saada, et nii hobustele kui ratsanikele võimaldatakse häid töö- ja treeningutingimusi. Ratsa patrullimine on ratsapolitseiniku põhitöö, mis on tasustatav nagu näiteks autopatrullidelgi. Tähelepanu väärib ka see, et vene ratsapolitseis harrastatakse tänapäeval džigiteerimist, mida harrastati möödunud aegadel Eesti ratsapolitseis.

Ülevaade ratsapolitseist Soomes Helsingi linnas

Soome ratsapolitsei on Helsingi vanim politseiüksus, mis loodi 14. märtsil 1882. aastal ja toimib tänaseni. Möödunud aegadel alustas Helsingi ratsapolitsei tööd 4 hobusega, tänapäeva Helsingi ratsapolitseis on kokku 10 hobust. 1974. aastani oli Soome ratsapolitseil oma hobusekasvandus. (V. Lehkonen ja T. Hietaniemi 1983:9) Peale kasvanduse sulgemist liisiti mitmeid politseihobuseid, kuid tänapäevaks on kõik hobused välja ostetud. Ratsapolitsei patrullpiirkonnaks on põhiliselt Helsingi kesklinn ja eeslinnad Espoo, Tampere, Turu ning Vantaa. Ratsapolitseinike tallid asuvad Helsingis ja Turus. Ratsapatrullide põhiülesanneteks on avaliku korra ja turvalisuse tagamine tänavatel, parkides ja erinevatel meelelahutus üritustel, kus toimub tihe koostöö autopatrullidega. Ratsapolitseisse tööle saamise eelduseks on politseiline kutseharidu, ratsutamisoskus ei ole kohustuslik, kuid on eeliseks. Patrulliaja

pikkus sõltub aastaajast, kuid ei või ületada 6 tundi. Talvel on patrulliaeg lühem ja suvel pikem. Ratsapolitseil on päevased vahetused, öhtused vahetused ja suvel on ka öised vahetused. Patrullimine toimub aastaringselt, igal nädalapäeval, erinevate ilmastikutingimustega. Ratsapolitseiniku tööülesannete hulka kuulub ka autopatrullis töötamine ja väljakutsete lahendamine. Hobustega patrullitakse seal, kuhu ei pääse autoga näiteks rannas ja parkides või tänavatel, mille sissesõidud on piiratud betoonist tõketega. Hobusel patrullides ei lahendata, näiteks väljakutseid kodusesse, sest hobust ei saa jätta järelvalveta tee äärde. Hobuse seljast võib maha tulla ainult vajadusel. (Friman 2012:10-11)

Hobused ostetakse kasvatajatelt 6-10 aastasena ja ostusumma jääb 6000 euro piiresse. Aegajalt tulevad hobusekasvatajad ka ise ratsapolitseile oma kasvandikke müügiks pakkuma. Politseihobuse leidmine on väga raske, sest hobune peab olema täiesti terve ja väga heade jalgadega. Hobuse turjakõrgus peab olema vähemalt 170 cm, rahuliku iseloomuga ja inimesele kergesti käsitlev. Politseihobuste keskmine vanus on 12 eluaastat, noorim hobune on 8 aastane, vanim 16 aastane. Tänapäeval esitatakse politseihobusele rohkem nõudmisi, kui näiteks 20 aastat tagasi. Kõik hobused, keda soovitakse osta tuuakse politseitalli umbes 2-nädalasele prooviajale. Katseaja käigus peab loom läbima katsed, mis on nii vaimsed kui füüsilised ja lõpetuseks peab läbima ka tervisekontrolli. Politseihobusteks ei sobi takistussõidu või koolisõidu hobused, sest nad on saanud väga suurt koormust jalgadele ja ei pruugi patrullis vastu pidada. Hobuse iseloom peab olema rahulik ja lihtsalt käsitlev. Peale ostmist on hobune faasis, kus teda harjutatakse rahulikult tööoludega. Antud faasi pikkus oleneb hobusest, mõni vajab kohanemiseks pikemat aega, mõni lühemat aega. Lisaks toimuvad hobustega politseitöölalased treeningud ja kuuletumisharjutused. Politseiharjutusteks on näiteks tuules liikuvad lipud õhupallid ja muud erinevad hääled, mida võib linnas kuulda samuti tule, rahvamasside, autode ja paugutitega harjutamine. Politseihobune peab harjuma erinevate ärritavate teguritega. Sellised koolitused kestavad mitu kuud ja igal hobusel on kindel ratsanik, sest nii on koostöö tulemuslik ja tõhus. Linnaliikluses osalemine nõuab hobuselt head psüühilist vastupidavust ja sellepärast on tarvis kindlat ratsanikku, kes tunneb hästi oma hobust ja saab vajadusel teda psühholoogiliselt toetada. (Friman 2012: 26-29)

Foto 5. Jukka Aarnisalo erakogu. Helsingi ratsapolitsei 2012. aastal.

Ratsapolitseinikul on lihtsam teha liiklejatele märkusi, kui autopatrullil, sest ratsa on politseinik rahvalähedasem. Ratsapolitseinikuga esimese kontakti saavutanud inimesed räägivad oma murest ja osutavad näiteks kohtadele, millele peaks rohkem tähelepanu pöörama. Märkusi tehakse avaliku korra või liiklusreeglite rikkujatele. Vajadusel kirjutatakse välja ka trahvikviitungid, mis asuvad hobuse sadulataaskus. Ratsa on politseinik nähtavam inimestele ja ka politseiniku vaateväli on parem kui maas olles. Ratsapolitsei distsiplineerib inimesi juba oma kohalolekuga. Ratsapolitseid kasutatakse ka sõiduteede avamisel ja sulgemisel. Ratsapolitseinikel on olemas kiivrikaamerad, mis aitavad vajadusel pildistada, või teha videosalvestust (Friman 2012:16).

Helsingi ratsapolitseis on lisaks tavapatrullidele olemas ka märulipolitsei. JOURNAL osaleb erinevatel massiüritustel kus on palju suuri seltskondi ning inimesed võivad muutuda agressiivseks ja vägivaldseks. (Friman 2012:12) Politseijuhtkond on tõdenud, et ratsapolitsei on osa politsei rahvahulga kontrolli organisatsioonist. Ratsapolitsei on rahvahulga kontrolli olukordades kõige leebem viis vägivaldsete rahvahulkade laiali ajamisel. Rahvahulgas, kui inimeste poolt takistatakse teed, saab hobusega liikuda kiiremini kui autoga, sest hobusega saab inimesed eest ära lükata ja vajadusel hüpata üle takistuste. Enamasti ratsapatrullid äratavad inimeses positiivset huvi, mis rahustab olukorda. 2011. aastal toimusid Helsingi märuliratsapolitseil koolitused, mille käigus õpiti teooriat, millele järgnes taktika ja erinevate kaitsevahendite käsitlemine. Põhitöö kõrvalt harjutab JOURNAL üks kord kolme nädala jooksul märulipolitsei taktikat, mille käigus keskendutakse rühmas liikumisele. Soome

ratsapolitseinikud on käinud Inglismaal, Hollandis ja Rootsis oma oskusi täiendamas, sest rahvusvaheline koostöö täiustab erialaseid teadmisi. (Friman 2012:12-15)

Ratsapolitsei transportimiseks teise linna kasutatakse politseivärvides hobufurgoone. Soome politsei on rentinud Ruskeasuon-is Ratsu-Pory OY-lt talli, kus on 19 boksi, neist 10 on politseihobuste kasutuses. Kompleksi juures on ka sisemanež, mis on asendamatu halbade ilmastikutingimuste korral. Politseihobuste eest hoolitsevad tallitöölised. Talveperiood on politseihobustele rohkem nagu turgutamisperiood, sest patrullis käiakse vähem. Politseihobustel on 1 vaba päev nädalas, mille nad veedavad välikoplites, suvel on ettenähtud 3 nädalat puhkust karjamaal. Ratsapolitseinikud on läbinud ka hobumassaaži kursuse, mille abil saavad nad ise hobuse lihaste eest hoolitseda. Hobuse teenistusaastad ei ole kindlalt paika pandud, sest kõik oleneb hobuse tervisest. Kui jõuab kätte aeg hobusest loobuda, siis müüakse ta eraisikutele või halvimal juhul saadetakse „taevastele karjamaadele“. (Friman 2012:28-29)

Analüüsides saadud informatsiooni võib aru saada, et Soome politsei valib politseitöösse hobuseid hoolikalt, kuna loomadele on kehtestatud nõuded millele nad peavad vastama. Samuti peavad hobused läbima spetsiaalse koolituse ja katseaja. Lisaks ratsapatrullidele kasutatakse Soomes ratsa märulipolitseid, mida kaasatakse massiürituste ajal, sest nad on kõige leebem viis rahvamasside kontrollimisel ja rahustamisel.

Ülevaade ratsapolitseist Leedus Vilniuse linnas

27. 02.1992. aastal määras Vilniuse linnavalitsus kaasaegse viievõistluse spordikompleksi Vilniuse politsei peakomissariaadi arvele ja Leedu vabariigi valitsus kinnitas antud otsust. Vilniuse politsei peakomissariaat võttis vastu antud spordikompleksi, kuhu kuulusid abihooned garaaž, küünid, maneež, kaks talli, kus oli hobustele kõik tarvilik olemas, samuti ka sporthobused koos tarviliku varustuse ja transpordivahenditega. Vastuvõetud ruumide üldpind oli 5882,09 ruutmeetrit. Leedu politsei peakomissariaadi käsul reorganiseeriti ratsapolitsei 26.08.2002 ja koosnes 20 ratsapatrullist. Praegusel ajal on Leedu ratsapolitsei teenistuses 14 hobust. (Apie raitaja policija)

Töötamine ratsapolitseinikuna nõuab politseinikult väga head füüsilist vormi ning häid erialaseid teadmisi. Ratsapolitseiniku sugu ei oma tähtsust ja eelnev ratsutamisoskus pole vajalik. Kõik ratsapolitseinikud saavad nii ratsastustreeninguid kui politseierialaseid

ratsatreeninguid, mille käigus õpivad nii hobune kui ratsanik toimetulemist erinevate ärritajatega. Hobuseid valitakse politseitöösse samuti väga hoolikalt. Hobuse turjakõrgus peab olema vähemalt 170 cm, loom peab olema rahulik ja täiesti terve nii füüsiliselt kui vaimselt.

Ratsapatrullid patrullivad peamiselt Leedu pealinnas Vilniuses, kuid vajadusel transporditakse ratsapatrulle tööle ka naaberlinnadesse. Ratsapolitsei üksuse põhiülesanneteks on patrullimine, avaliku korra tagamine massiüritustel ning Leedu politsei esindamine erinevatel rahvaüritustel. Põhilised ratsapolitsei tööülesanded on reguleeritud patrullteenistuse seaduses ning hobused on politseiseaduses ära märgitud erivahendina. Ratsapatrullid on end korduvalt tõestanud massiüritustel avaliku korra tagamisel, likvideerides seltskondadest agressiivsed liikmed enne, kui olukord väljub kontrolli alt. Ratsapolitseinikul on kõrgelt lihtne märgata moodustuvaid seltskondi ja tähelepanu äratavaid seltskonnaliikmeid. Samuti on ratsapatrullil rahvarohkes kohas liikumine lihtsam, kui jalgsi või autopatrullil, sest hobusega on lihtne inimesi eest ära lükata ja kui teel on mingi takistus saab hobusega sellest üle hüpata. Lisaks tööle tegelevad ratsapatrullid aktiivselt ka ratsaspordiga ja võistlevad näiteks kooli või takistussõidus. (Apie raitaja policija)

Vilniuse linn erineb teistest Leedu linnadest peamiselt rohkete parkide ja haljasaladega, mis asuvad linna keskosas. Ratsapatrullid saavad efektiivselt töötada ülal nimetatud kohtades ning eeslinnades, väljakutel, rannas, staadionitel või muudes kohtades kuhu autoga ei pääse ja jalgsipatrullidelt liiga palju aega ja energiat nõuavad. Autoga haljasaladel patrullimine ei ole mobiilne vaid raskendatud ning ka ökoloogilisest vaatepunktist lubamatu. Leedus on kuritegevuse kasv tõusnud ja igapäevaselt patrullib Vilniuses vähemalt viis ratsapatrulli paari, 5-6-el erineval patrullmarsruudil. Ratsapatrullile määratud patrullmarsruute on kokku 15. Ratsapatrullid töötavad aprillist novembrini, õhutemperatuuri +5 kuni +25 soojakraadini ning nende töö on organiseeritud kaheks vahetuseks, ühe vahetuse pikkus on 5 tundi. Sajuse ilma korral ratsa ei patrullita, sellisel päeval hobused puhkavad ja politseinikud on tööl kas auto või jalgsipatrullis. Juhul kui ratsapatrull peab patrullima sihtpunktis, mis asub 5 kilomeetri kaugusel, siis sellistel juhtudel hobused koos ratsanikega transporditakse sihtpunkti spetsiaalses hobuveokis. Praegusel ajal on Vilniuse ratsapolitseil hobuste vedamiseks kaks kahekohalist järelhaagist, mida veavad politseiautod. Kui on tarvis transportida rohkem, kui nelja hobust, siis sellisel juhul renditakse suur hobufurgoon, mis mahutab korraga kuus hobust. (Apie raitaja policija)

Autor analüüsidest saadud informatsiooni jõudis järeldusele, et ratsapatrulle on efektiivne kasutada suurtel maaaladel ja kohtades, kus on näiteks autoga liiklemine keelatud. Leedus kasutatakse ratsapatrulle haljasaladel patrullimiseks, sest nad on keskkonnasõbralikud ja ei tekita häirivat müra. Samuti on tähtis politseihobuse heaolu ja sellepärast on kehtestatud patrullis töötamiseks kindlad reeglid.

Foto 6. Viktoras Čedovičius' e erakogu. Vilniuse ratsapatrull 2013. aastal.

1.3 Eesti ja naaberriikide ratsapolitsei analüüs

Ratsapatrullid on olnud Eestis kasutusel varasematel aegadel. Selgitamaks välja võimalikult palju Eesti ratsapolitseisse puutuvat, uuris autor Riigiarhiivi toimikuid ning vestles endiste Eesti ratsapolitseinikega. Lisaks uuris autor naaberriike, kus ratsapolitsei on toiminud juba aastaid, et saada näiteid ja lahendusi, mis võivad osutada kasulikuks Eesti ratsapolitsei taasloomise korral.

Eesti Riigiarhiivi materjalidest selgus, et varasematel aegadel oli ratsa patrullimine ja hobuse hooldamine politseiniku igapäevatöö, mida tasustati. Ratsapolitseinikel oli võrreldes tavapatrulliga rohkem tööd ja vähem vaba aega, kuna hobuse eest tuli hoolitseda oma vabast ajast. Politseihobuseid osteti kasvandustest, sõjaväest ja võeti talunikelt. Selgus, et politseihobustel esines tihti terviseprobleeme, mis võisid olla tingitud puudulikest

pidamistingimustest või varustusest. Politseitöökse kõlbmatud hobused müüdi oksjonil enampakkumise teel ja võimalusel vahetati talunikega terve hobuse vastu. Lisaks tööle tegelesid ratsapolitseinikud ka ratsaspordiga ja võistlesid erinevatel spordialadel nagu takistussõit, koolisõit ja džigiteerimine. Spordivõistluste käigus pidid ratsanikud demonstreerima oma oskusi ja hobuste kuulekust. Autor leiab, et tähelepanuväärne on Venemaa ratsapolitseid, sest seal tegeletakse džigiteerimisega ka tänapäeval. Džigiteerimine on keeruline ala, mis nõuab väga head füüsilist poolt nii hobuselt kui ratsanikult ning hobuse täielikku kuuletumist ratsanikule.

Endise ratsapolitseiniku R. Koemets`a arvates tekitasid patrullis vahepeal probleeme mõned hobused ja nende käitumine. Esimeseks probleemi põhjustajaks oli kindlasti hobuste puudulik politseierialane väljaõpe, mille käigus harjutatakse hobuseid erinevate ärritajatega. Näiteks lärmavad rahvamassid, vali muusika, lehvivad linnud, mootorimüra ja paugutamine, mille kaudu tõuseb hobuse taluvuslävi ja ta muutub vaimselt valmiks eelseisvaks tööks. Sellise erialase väljaõppe läbinud hobused on ratsanikule kindlad ning ohutud linnatänavatel liikumiseks. Intervjueerides H. Mardisoo`d selgus, et nende politseihobused olid erialase väljaõppe läbinud ja linnatänavatel oli liikumine hobustega turvaline. Suurt tähelepanu hobuste erialasele väljaõppele pühendatakse ka naaberriikides, kus käiakse teadmisi täiendamas ka välismaal.

Autor, uurides naaberriikide ratsapolitseid leidis, et ratsa patrullitakse enamasti soojemate ilmade korral, kuid võimalusel käiakse ratsapatrullis ka talvel. Juhul, kui ratsapolitseinik ei patrulli hobusel, siis on ta paigutatud kas auto või jalgsipatrulli. Naaberriikides pööratakse suurt tähelepanu hobuse heaolule. Näiteks Moskva politseitallides on pidevalt kohal veterinaarid, kes kontrollivad hobuste tervist kaks korda päevas – enne ja peale tööd. Hobuseid valitakse politseitöösse väga hoolikalt, sest need loomad peavad olema turjakõrgusega vähemalt 170 cm, väga rahuliku loomuga ja täiesti terved nii füüsiliselt kui vaimselt. Autor eelistab hobuste valimisel Venemaa meetodit, sest seal ostetakse politseisse noored rikkumata hobused, kes on veel täiesti õpetamata ning sellepärast on lihtne neid hobuseid vastavalt vajadusele välja õpetada. Suurt rõhku pannakse naaberriikides ka patrullpaari erialasele koolitusele, sest hobune ja ratsanik peavad teineteist tundma õppima ning hobune, harjudes treeningutel erinevate ärritajatega, on kindel ratsanikule ja turvaline linnatänavatel.

Lisaks tekitasid probleeme hobuste tõugude iseärasused. R. Koemets`a ja H. Mardisoo intervjuudest nähtus, et patrullis töötades olid probleemsed täisverelist tõugu, traavli ristandid ja trakeeni tõugu hobused. Sellised hobusetõud on väga temperamentsed ja äkilised ning kipuvad kiiresti ehmuma. Ratsapatrulli peaksid sobima Eesti tori tõugu hobused, kes on rahuliku loomuga, kannatlikud ja suurt kasvu. Tori hobuste hinnad on soodsad, nad algavad umbes 3000 eurost. Eesti patrullhobused võiksid tööd alustada 5-6 eluaastaselt, turjakõrgus peaks olema vähemalt 170 cm, hobuse värvus ei ole oluline. Vesteldes intervjueeritavatega selgus, et varustusest tingitud ebameeldivusi kogesid aeg ajalt Tallinna ratsapatrullid. R. Koemets`a intervjuust nähtus, et nende hobuste varustus oli vana ja kulunud ning kippus pidevalt lagunema ning sellepärast peab olulisele kohale seadma ka ratsaniku ja hobuse varustuse, sest selle korrashoid ja hea kvaliteet on osa patrullpaari välimuse esinduslikust poolest. Selleks, et ratsanik ja hobune end tööl mugavalt tunneksid on tähtis osa varustuse heal sobivusel mõlemale osapoolle. Mõlemad intervjueeritavad leidsid, et kui ratsapatrullid taasluuakse peaks seda kõigepealt kajastama meedias, sellepärast, et liiklejad teaksid kuidas käituda, kui kohtavad tänaval ratsapatrulle.

1.4 Sporthobuste ja politseihobuste treenimise erisused

Iga hobune on sünnipäraselt umbusklik kõigi uute asjade suhtes ja sellepärast ta uurib pidevalt ümbruskonda ning märkab kohe, kui seal midagi vähegi muutub. Hobune tunneb tihti uut asja nähes vajadust kõigepealt eemale hüpata või selle eest põgeneda, kuid on siiski tavaliselt hirmu möödudes kõigest uuest huvitatud. Tänapäeva hobusele avaldavad märgatavat mõju aretus ja pärilikkus, mõned hobused on sünnipäraselt aremad ja teised julgemad, kuid hobuse julgust mõjutavad päritavatest omadustest kõige rohkem kogemused ja õppimine. (Kaimio 2007:56)

Hobusetõud on loomu järgi jagatud kolme rühma nagu:

- kuumaverelised hobused, kes on väiksemat kasvu õrna kehaehitusega ning väga elavad, kiired ja temperamentsed. Araablased ja täisverelised hobusetõud.

- külmaverelised hobused, kes on suured ja tugevad ning iseloomult rahulikud, kannatlikud ja püsivad. Raskeveo ja ponitõud.
- soojaverelised hobused, kes on kuuma ja külmavereliste hobuste ristandid ning nad on sihvakamad, rafineeritumad, kui külmaverelised ning suuremat kasvu ning vähem tulise loomuga kui kuumaverelised ning sobivad suurepäraselt ratsasporti. Trakeeni või hannoveri tõugu hobused. (Draper 2002:15)

Sporthobused on erineva kasvu, soo ja iseloomuga hobused, keda on vastavalt kasvatatud kindlateks spordialadeks nagu takistussõit, koolisõit, rännak või kross. Ratsaspordis kasutatakse palju täisverelisi hobuseid ja nende ristandeid, sest olenevalt spordialast on oluline hobuse kiirus, vastupidavus ja temperamentsus. Sporthobuste korral peetakse tähtsaks hobuse loomulike allüüride olemasolu ja kehaehitust, mille tähtsamaks aspektiks on tasakaal ning kuju ja kehaehituse ühtsus. (Kidd 1998:14) Sporthobuse õpetus algab enamasti looma kolme aastaseks saamisel ja juba nelja aastaseks hakkavad nad võistlema noorhobuste arvestuses. Olenevalt võistlusalast lihvitakse iga treeningu ajal hobuse ja ratsaniku koostööd ning arendatakse hobuse loomulikke allüüre. Sellistel hobustel on suur koormus, sest nad osalevad peaaegu igapäevaselt treeningutes, näiteks viis korda nädalas on neil ratsastustreeningud ja kahel päeval on lihtsam kordetreening. Sporthobustel kipub tihti olema erinevaid terviseprobleeme, mis kipuvad tekkima just suurest koormusest. Enamasti on sporthobustel probleeme jalgadega, sest kõige suurem koormus lasub just looma jalgadel. Näiteks takistussõidu hobustel on tihti probleeme esijalgadega, sest hüpatel, kui hobune maandub on hetkeks kogu hobuse ja ratsaniku raskus ainult ühel hobuse esijalal. Sporthobused taluvad küll transporti ja närvilist võistlusolukorda, kuid näiteks linnakära, lärmavad rahvamassid ja erinevad paugud on nendele võõrad ja võivad tekitada neis paanilist hirmu, mille käigus võib hobune muutuda kontrollimatuks ning olla tahtmatult ohtlik endale ja ümbritsevatele ning kõige ülal nimetatute tõttu ei sobi sporthobused politseitöösse.

Eesti ratsapolitsei taasloomise korral peab arvesse võtma informatsiooni, mida saadi naaberriikide uurimisest. Rõhku peab panema hobuse sobivusele politseitöösse ja looma politseerialasele koolitusele. Selleks, et politseihobust patrulltöösse kaasata peab loom läbima põhjaliku eeltöö. Igal politseihobusel peab olema kindel ratsanik nagu ka Venemaal, Soomes ja Leedus, sest sellisel juhul õpitakse teineteist hästi tundma, mis aitab kaasa koostöö sujumisele. Vanuselt võiksid politseihobused olla 5-6 aastased nagu ka Venemaal, mis on

oluline sellepärast, et sellises vanuses hobustele ei pea ratsastuse algtõdesid õpetama, sest sellises vanuses loomad on juba ratsastatud ja saavad aru sõitja märguannetest ning reageerivad neile vastuhakuta ja looma saab kohe õpetada vastavalt vajadusele. Lisaks on sellises vanuses hobused muutunud küpseks vaimse ja füüsilise poole pealt.

Autor leiab, et hobuse ettevalmistamisel patrulltöök Eestis võiksid olla ühised jooned Soome ja Venemaaga sellepärast, et seal on eraldatud hobustele kohanemiseks ja õpetamiseks piisavalt aega. Politseitöök ettevalmistamine peaks kestma vähemalt pool aastat, mis oleks piisav aeg patrullpaaridel teineteise tundma õppimiseks ning hobune jõuab omandada erialased algteadmised. Näiteks esimesed kaks kuud kuluksid hobusele kohanemiseks, mille käigus toimuksid ratsastustreeningud ja kordetöö. Ratsastustreeningute läbiviimisega saab väga edukalt hakkama mõni ratsasportlane, sest sellise treeningu käigus õpitakse ratsastuse põhialuseid nagu samm, traav, galopp ning tehakse erinevaid hüppeharjutusi, harjutatakse kaarsõite ja külgliikumisi. Sellise treeningu käigus tegeletakse ka ratsaniku istakuga, mis on väga oluline hobuse juhtimisel. (Kidd 1998:30) Järgmised neli kuud jätkatakse samuti ratsastustreeninguid ja lisatakse ka politsei erialased treeningud nagu naaberriikides, mille käigus viiakse läbi jalutuskäike kõrvalistes kohtades väljaspool ratsabaasi, et hobused saaksid harjuda erinevate uute olukordadega. Erialase treeningu käigus peab hobuseid harjutama lärmavate rahvamassidega, sõidukite ja nende müraga, erinevate paukudega, lehvivate asjadega, liikumisega erinevatel tasapindadel ning muude ärritavate teguritega. Ettevalmistusperioodi jooksul peab hobune olema treeningus viiel päeval nädalas ning kahel päeval saaks kerget kordetööd. Ettevalmistusperioodi lõpuks peab patrullpaar nagu ka Venemaal, läbima eksami, mille abil otsustatakse, kas hobune sobib või ei sobi patrulltöösse. Ettevalmistusperioodi läbides hakkab hobune osalema patrulltöös ning vähemalt kahel korral nädalas peaks patrullpaar osalema treeningus, mille käigus tegeletakse kombineeritult ratsastusega ja eriväljaõppega. Ratsastuse ja erialase väljaõppe treeningust aru saamiseks toob autor alljärgnevalt kaks näidet.

Ratsastustreening - Treening võib kesta kuni tund aega, sest selle ajapiiri ületades on hobune juba vaimselt ja füüsiliselt kurnatud ning ei ole võimeline õppimiseks. Iga treening peaks algama 10 minutilise soojendusega, mille käigus hobune lõdvestatakse ja häälestatakse eesseisvaks tööks. Soojendusele järgneb traavitöö ja galopitöö, mille kestel on tähelepanu ratsaniku istakul ja hobuse lõdvestatusel, et loom oleks ratsmes, tundlik säärele ja jookseks

läbi selja. Sellise treeningu ajal peab harjutama hobuse tagasivõtmist ja üleminekuid, harjutama kaarsõite, külgliikumisi ning taandamist, mis on alustalaks ka politsei erialasele väljaõppele.

Erialatreening – Treening kestab samuti tund aega ja algab soojendusega. Sellise treeningu korral peab hobust harjutada ootamatustega, mille käigus saab edukalt kasutada vihmavarje, linte ja erinevaid palle. Kuna hobused kardavad kitsaid kohti, siis võiks esimene ülesanne alata kitsast vahest läbi minemisega, mille kohal ripuvad peaaegu maani näiteks politseilindid. Seejärel peab patrullpaar läbima teelõigu, mille ääres on maas avatud vihmavarjud ja kummalgi pool seisavad ka abilised, kes vihmavarju kokku ja lahti lasevad. Lõpetuseks peab patrullpaar läbima „koridori“, mille kummalgi poolel olevad abilised patrulli teele erinevaid palle ette veeretavad. Raja lõpetaks patrullpaar hobusesuuruse palli lükkamisega. Selline pall harjutab hobust lükkama inimest kas eesosa või tagaosaga. Sellise treeninguga harjub hobune tuules lehivate ja vihisevate esemetega ning tänu pallidele ja vihmavarjudele ootamatute esemete ja olukordadega. (Ettl 2012:48-61) Hobuste treeningutest ja nõuetest ülevaate saamiseks on koostatud tabel, vaata lisa 1.

1.5 Järeldused ja ettepanekud

Autor leiab, et Tallinnas oleks kõige sobivam tall politseihobustele Veskimetsa ratsasportibaas, mis asub Paldiski maanteel. Talli hea asukohta tõttu ei pea kulutama aega ja raha hobuste transportimiseks linna. Juhul, kui tekib siiski tarvidus politseihobuste transportimiseks kuhugi kaugemale on Veskimetsa ratsasportibaasis olemas hobuveofurgoonid, mida saab rentida. Hobuse ülalpidamine kuus maksab seal 300 eurot ja hinna sisse kuulub hobuse boksi puhastamine, söötmine 3 korda päevas, pesuruumide ning väliplatside ja sisemaneži kasutamine. Sisemanež on Eesti kliimas hädavajalik, sest talvel külmaga ja suvel vihmaga on väljas treenimine raskendatud. Veskimetsa ratsasportibaasis on pidevalt kohal mitmeid treenereid, kellel on palju tutvusi välismaiste treenerite hulgas ning vajadusel saavad Eesti treenerid välismaiste kolleegide kaudu täiendada enda teadmisi ratsapatrullide treenimisel.

Ratsapolitseinik peab omama politseierialast haridust ja ratsutamisoskus ei ole kohustuslik. Ratsapolitseiniku töö peaks sarnanema koerajuhtide tööga, mis tähendab, et patrullimisest vabal ajal tegeleb ametnik oma hobusega. Ratsapolitseinik peab arvestama, et vajadusel võib ta aeg ajalt töötada ka autopatrullis ning töötasu jääks samaks nagu koerajuhtidel. Tähelepanu peab pöörama ka hobuse söötmisele nagu naaberriigi tallides sellepärast, et hobune saaks kõik vajalikud toitained ja ei jääks nälga. Hobuse töö- ja puhkeajad peavad olema korraldatud nii, et sööda süsivesikud kataksid tema energiavajaduse. Uurimised on näidanud, et nendest piisab kuni neljaks tunniks, siis tuleb teha puhkus ja sööta hobust. Kui hobune töötab 6 tundi vaheajata, kaetakse suurem osa energiavajadusest keharasvadega. Sellepärast peab politseihobuse energiavajadust katma peamiselt süsivesikurikaste söötadega nagu jõusöödad vähemalt 2-5 kg päevas, juur- ja puuviljad 10-15 kg päevas või silo kuni 10 kg päevas ning heina vähemalt 8-10 kg päevas. (Mauring 1988:124-127) Samuti peab oluliseks pidama hobuse puhkust, et loom saaks taastuda nii vaimselt kui füüsiliselt. Autor leiab, et Soomes on hästi välja töötatud politseihobuste puhkusesüsteem, mille kohaselt saavad politseihobused nädalas kindlasti ühe vaba päeva ning suvel vähemalt kolme nädalase puhkuse. Hobuse ning ratsaniku tervist ja heaolu silmas pidades peab olulisele kohale seadma varustuse, mille mugavus ja sobivus on igapäevases töös väga tähtsad. Riigiarhiivi dokumente uurides selgus, et osadel politseihobustel olid terviseprobleemid, näiteks haiged jalad, kuna nad riivasid kõndides jalgu teineteise vastu, mille tõttu vigastas hobune nahka kapjade juurest. Sellist probleemi on tänapäeval väga lihtne vältida hobusel jalakaitsmete kasutamisega. Tähtis varustuse osa on ka hobuse sadul, mis peab perfektselt sobima nii ratsanikule kui hobusele. Autori arvates oleksid kõige praktilisemad sadulad ratsapatrulli Wintec'i firma sünteetilised üldsadulad. Need sadulad on laialdaselt kasutusel üle kogu maailma, neile sobivad erinevad ilmastikutingimused ning erilist hooldust nagu nahksed sadulad nad ei vaja. Lisaks on neid lihtne muuta hobuse kehakuju järgi suuremaks või väiksemaks, sest nendel sadulatel on hõlpsasti vahetatavad kaared, mis muudavad sadula laiust.

Autori arvates võiks alustuseks ratsapatrulli soetada viis hobust, et saaks moodustada kaks patrullpaari ja varuks jääks ka tagavarahobune. Ratsapatrulli kestus võiks olla kuni 6 tundi, mille kestel peaks hobuseid vähemalt üks kord jootma, et suvel palavate ilmadega ei tekiks loomal vedelikupuudust. Ratsapatrullid peaksid töötada sama graafiku alusel nagu tavapatrullid, ehk 4 päeva tööl ja 4 päeva vaba, mis võimaldaks piisavalt treenida ja puhata.

Ratsapatrull alustaks üht oma marsruuti Paldiski maanteelt Veskimetsa ratsaspordibaasist ja suunduks näiteks üle sõidutee mereranda ning promenaadi pidi liiguks Stroomi randa, sealt Kolde puiesteele, kus Kesklinna politseijaoskonnas saab hobuseid vajadusel joota. Sealt liiguksid nad Telliskivi tänavale ja suunduksid Rohu tänavale, kust pääseb Toompuiesteele ja Schnelli tiigi ümbrusesse ning vanalinna, kus nad võivad patrullida kõigil vanalinna tänavatel. Sellisel marsruudil patrullides saaks kontrollida rannapiirkonda, kus viibib soojal ajal palju inimesi, samuti kesklinna ja selle parke ning väljakuid, mis on kõige kriitilisemad piirkonnad korrakaitsjatele. Ratsapatrullid peaksid tihedat koostööd tegema autopatrullidega nagu ka naaberriikides, kes vajadusel ratsapatrulli poolt kinnipeetud korrarikkuja jaoskonda toimetavad ja isikuga seal edasi tegelevad. Ülaltoodut arvesse võttes, leidis autor ratsapatrullide negatiivsed ja positiivsed küljed.

Positiivne pool:

- Ratsapatrullid pääsevad kohtadesse, kuhu on juurdepääs autoga piiratud, lisaks on ratsa pikkade distantside läbimine lihtsam kui jalgsi.
- Ratsapatrullid on rahvahulgas nähtavamad ja tänaval liiklejale vestluseks kättesaadavamad.
- Ratsapolitsei võib läbi ennetusliku töö kaasa aidata politsei muutumisel kogukonnakesksemaks.
- Ratsapatrullid muudaksid politsei elanikkonnale atraktiivsemaks ning hobuse seljas olev politseinik tundub inimestele sõbralikum.
- Ratsapolitseinikud saavad ühendada hobi tööga ning pidev füüsiline tegevus hoiab ametnikud heas füüsilises vormis.

Negatiivne pool:

- Hobused teevad „häda“ kohta valimata. Probleemi lahendamiseks peaks nagu ka naaberriikides, tegema koostööd tänavakoristus firmadega ja söötma loomi kindlal ajal.
- Ratsa ei saa teenindada väljakutseid, mida peab lahendama ruumis.
- Hobuse haiguse või vigastuse tõttu võib loom olla pikalt töökõlbmatu.
- Ratsapatrullide ülalpidamine on kulukas ja selleks, et saada ülevaade võimalikest kulutustest ühe patrullpaari taasloomise ja pidamise kohta tõi autor välja kulutuste tabeli, mis on lisas nr. 2.

2. RATSAPOLITSEI VÕIMALIKKUSEST JA VAJALIKKUSEST EESTIS

2.1 Intervjueeritavate valim ja töö metoodika

Vajaliku informatsiooni saamiseks uurimustöösse, kasutas autor intervjueerimist, kuna tegemist on väheuuritud teemavaldkonnaga ning intervjueerimine on paindlik ja annab võimaluse reguleerida andmekogumist, vastavalt olukorrale ja vastajale. Intervjueerimine on sobilik põhjaliku teabe saamiseks, sest vajadusel saab intervjueeritaval lasta põhjendada enda seisukohti või kasutada lisaküsimusi. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2004:192) Välja selgitamiseks, milline on Eestis Ratsapatrullide taasloomise võimalikkus ja vajalikkus asjatundjate arvates, intervjueeris autor erinevaid inimesi, kes on omanud kokkupuudet ratsapatrullide ja hobustega. Korrakaitsekomisjoni liige Toomas Viks on tekitanud meedias kõneainet ratsapatrullide kasutusele võtmise vajalikkusest Eestis. Töö autor on T. Viks'i intervjueerinud ja uurinud tema seisukohti kõnealuse teema kohta. Korrakaitsekomisjoni liikmena puutub T. Viks sageli kokku Tallinna linna igapäevaste probleemidega, mis puudutavad õigusrikkumisi avalikes kohtades. T. Viks on samuti kursis korrakaitse töö ja nende poolsete võimalustega avaliku korra tagamisel linnas. Lisaks intervjueeris autor ESHKS juhatuse esimeest Raigo Kollom'it, arutledes ratsapolitsei taasloomise võimaluste ja vajaduse üle. R. Kollomi arvamus on oluline, kuna tegemist on endise treeneri ja Eesti endise ratsasportlasega. Aastate jooksul on ta kokku puutunud väga paljude erinevate hobustega, ta teab nendest loomadest praktiliselt kõike, ka teab ta paljusid inimesi, kellelt võib saada vajalikku informatsiooni politseihobuste treenimiseks. Autor vestles lõputöö teemal Põhja prefektuuri korrakaitsebüroo juhi Valdo Põder'iga, et välja selgitada milliseid võimalusi või lahendusi ratsapatrullide taasloomisel näeb praegune korrakaitsebüroo juht.

2.2 Asjatundjate seisukohad seoses ratsapolitseiga

Intervjuudest nähtus, et T. Viks puutub politseiga kokku tööalaselt ja kõige tihedamat koostööd on ta teinud Kesklinna politseijaoskonnaga. T. Viksi sõnul on kõige kriitilisem piirkond korrakaitsjatele vanalinn, kus on väga suur kuritegevus ning seal suurendaks ratsapolitsei kohalolek kindlasti linlaste turvatunnet. Praegusel ajal on suureks probleemiks vanalinnas nn Bermuda kolmnurk (Tallinna vanalinna piirkond, mis jääb Suur-Karja, Väike-Karja, Müürivahe ja Vana-Posti tänavate vahele), kus õhtusel ajal on tänavatel palju alkoholihoobes lõbustusasutuste küllastajaid, kes lärmavad, kaklevad on agressiivsed ja kontrollimatu käitumisega. Sellisel juhul mõjutaks ratsapolitsei kohalolek ja nähtavus juba kaugelt inimesi rahulikumalt käituma, sest hobust ei kipu ka alkoholihoobes isik nii kergesti ründama kui jalameest või autot. Inimene teab seda, et hobused löövad väga kiiresti ja valusasti. Avaliku korra tagamine just vanalinnas võiks olla vastloodava ratsapolitsei prioriteediks. Muidugi peaks ratsapolitseid peale vanalinna kasutama parkides ja rannaaladel. Lisaks politseile võiks hobuseid kasutada ka piirivalves näiteks Lõuna-Eestis, kus on palju selliseid piirialasid, kuhu autoga ligi ei pääse ning ratsa oleks liikumine mugavam ja operatiivsem. Hobune liigub inimesest kiiremini ja hobuseseljas ei pea ratsanik end füüsiliselt nii palju koormama, kui jalgsi käies või jalgrattaga sõites. Pealegi näeb hobuse seljast tunduvalt paremini ümbrust, kui maas olles.

Teised intervjuueeritavad pooldasid T. Viks'i mõtet ja V. Pöder lisas, et tema arvates sobiksid hobused hästi vanalinna miljööga ja ratsapatrullid oleksid atraktiivsed nii Eesti elanikele kui turistidele. Ratsapolitsei taasloomisel Eestis ei näe T. Viks mingeid takistusi nagu ka R. Kollom ning T. Viks on juba teinud ettepanekuid ratsapolitsei taasloomiseks just vanalinna ja kui projekt ennast õigustab, siis pole välistatud ratsapolitsei salkade loomine ka teistesse Eesti linnadesse. Intervjuueeritavad leiavad, et ideaalne oleks kusagil vanalinna siseõues politseihobustele kerge kokkupandav tall üles panna, kus nad aeg ajalt puhata saaks, kuid see talli mõte ei tundu siiski reaalsena. R. Kollom lisas, et ratsapatrullid liiguvad enamasti sammus ja selleks, et hobune, näiteks Tallinna vanalinna konarlikel munakivist tänavatel liikuda saaks ei ole probleeme, sest hobused vajavad lihtsalt raudu, mille all on autorehvi sarnane kumm, mis hõlbustab nende liikumist.

V. Pöder pooldas samuti ratsapatrullide taasloomise mõtet ja arvates, et ratsapolitsei taasloomine Eestis oleks uudne ja tähelepanuväärne mõte ja leidis, et ratsapatrullide põhitööks peaks olema preventiivne töö ja avaliku korra tagamine vanalinnas ja parkides. V. Pöder lisas, et see mõte jääks praegu realiseerimata finantsiliste võimaluste pärast, kuna politsei eelarve ei näe hetkel ette nii suurt väljaminekut. Selleks, et ratsapolitseid taasluua, leidis autor, et kasutada võiks sponsorit nagu see on populaarne mujal maailmas. Näiteks T. Viks arvas, et Eestis võiks ratsapolitseid sponsoreerida kohalik omavalitsus. Sellisel juhul peaks ratsapolitsei rohkem osalema linna korraldatavatel massiüritustel. V. Pöder'i arvates peab Eesti politsei olema suuteline end ise ära majandama, mille tõttu ei ole kellegi sponsorlus mõeldav. Siiski pakkus V. Pöder'ile ratsapolitsei taasloomise mõte huvi ja ainsa võimalusena, et see lähiajal realiseerida oleks läbi abipolitseinike, sest neil on politsei tööalased teadmised olemas ja finantstoetust võivad nad saada linnavalitsuselt. Käesoleva teema võimalikkusest otsustas ta diskuteerida Põhja prefektuuri korrakaitsebüroo korrakaitseteabetalituse vanemkorrakaitseametniku Harro Aitai'ga, kes praegusel ajal tegeleb ka abipolitseinikega. V. Pöder leidis, et kui ratsapatrullid saaksid abipolitseinike kaudu toimima ja ennast tõestaksid, siis oleks hea võimalus ratsapatrullide ülalpidamine tulevikus määrata politsei eelarvesse.

T. Viks'i arvates peaks ratsa patrullimine olema politseiniku põhitöö, sest need inimesed peaksid läbima era väljaõppe ja täiendama enda kutseoskuseid. Ratsapolitseiniku töö peaks sarnanema politsei koerajuhtide tööga, mis tähendaks, et patrullimisest vabal ajal tegeleks politseinik oma hobusega ja enda ratsutamisoskuse täiendamisega. Ratsa patrullimine peaks toimuma graafiku alusel, patrullitaks paarikaupa ja kindlasti peavad ratsapatrullid korda tagama erinevatel massiüritustel. Ratsapolitseinik peab olema väga hea suhtleja ja omama väga head veenmisoskust. Enamus töökohustusi võiks kattuda jalgsipatrullide omaga ja ratsapolitsei esmane tööülesanne peaks olema preventiivne ehk õigusrikkumisi ennetav, sest nende pidev kohalolek oleks eelkõige distsiplineeriv.

R. Kollom'il on olnud korduvaid kokkupuuteid ratsapolitseiga. Näiteks Moskvas on ta ratsapatrulle peamiselt rahvamasse suunamas näinud jalgpallivõistluste eel või järel ning parkides lihtsalt oma kohalolekuga korda hoidmas. Hobuse kogukus tekitab inimestes aukartust ning isegi alkoholihoobes inimene ei julge hobust nii kergelt rünnata kui näiteks jalakäijat. Hobuste hingeelu kohta on kogemusi üle terve maailma ning lihtne on leida tugeva närvikavaga hobuseid, keda saab õpetada nagu karjakoeri, ainult, et inimesi karjatama.

Politseihobused on suurt kasvu ja väga rahuliku loomuga, nad ei löö inimest, vaid lükkavad ratsaniku käsul laudja või rinnaga inimest sinna kuhu tarvis. Ratsanikel on pikad peenikesed kumminuiad, mis on tunduvalt valusamad, kui tavapatrullidel. Suurt rõhku peab panema hobuse ja ratsaniku väljaõppele sellepärast, et patrullpaar end linnatänaval kindlat tunneks ja ei laseks ennast pisiasjadest häirida.

R. Kollomi arvates võiks politseihobusena kasutada Eesti tori tõugu hobuseid, keda kasutatakse politseitöös ka Soomes. Need hobused on piisavalt kõrged, suured ja loomult rahuliku käitumisega. Eesti hobusekasvatajatel oleks omakorda võimalus müüa tori tõugu hobuseid ja politseihobuseks olemine oleks efektiivne reklaam tori tõugu hobuste müümisel Eesti hobusekasvatajate poolt. Politseihobuse väljaõpe ja treening on suur investeering ja sellepärast võiksid politseile ostetavate hobuste hinnad alata 3000 eurost ja veidi kõrgemale. Tori tõugu hobuste hinnad algavadki just 3000 eurost. Politseihobused oleks mõttekas paigutada Tallinna linnas olevatesse tallidesse sellepärast, et siis ei pea hobuste transpordile liigset aega ja raha kulutama.

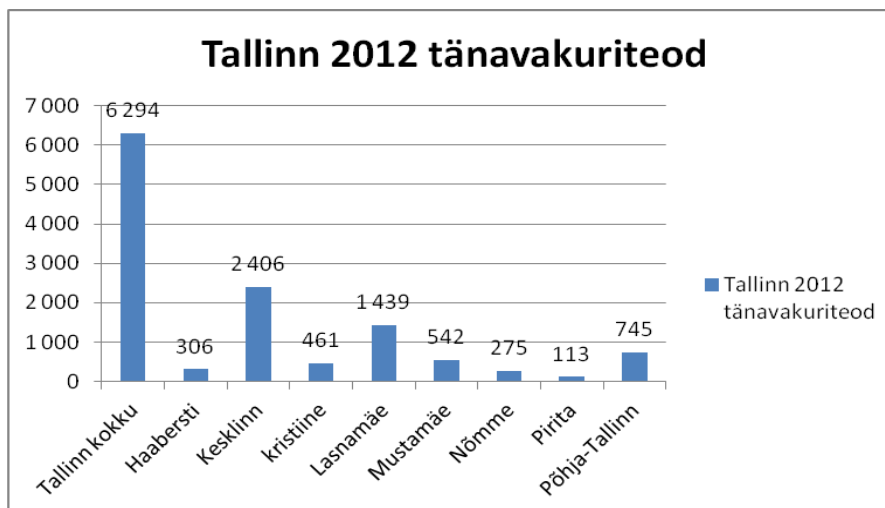
T. Viks lisab, et Tallinna linnas on tallidest alles Hipodroom ja Veskimetsa ratsasportdibaas. Hipodroomi eelis oleks see, et see asub vanalinnale päris lähedal. Intervjueeritavad leiavad, et isegi kui politseihobustele peaks sobiva talli leidma kusagil väljaspool linna ei ole mingit probleemi hobuse treilerisse laadimisega ja maha laadimisega ükskõik kus linnas. Sellisel juhul peaks politseil muidugi vajalik transpordimein olemas olema. Transpordiks sobiks väga hästi väike 2-hobuse auto, mille juhtimiseks piisaks isegi B kategooria juhiloast.

2.3 Asjatundjate intervjuude analüüs

Ülaltoodud intervjuudest nähtub, et kõik intervjueeritavad suhtuvad positiivselt ratsapatrullide taasloomisesse Eestis. Intervjueeritavad T. Viks ja R. Kollom ei näe mingeid probleeme ratsapatrullide taasloomisel. V. Pöder leiab, et see mõte jääb praegusel ajal realiseerimata finantsiliste võimaluste pärast, kuna politsei eelarve ei näe hetkel ette nii suurt väljaminekut, samuti ei oleks mõeldav sponsorina ka kohaliku omavalitsuse kasutamine nagu soovitas T.

Viks. V. Põder ütles, et Eesti politsei peab olema sõltumatu ja suuteline enda iseseisvaks majandamiseks, seega leidis ta, et ainsa võimalusena see mõte lähiajal realiseerida oleks läbi abipolitseinike.

Intervjueeritavad leiavad, et ratsapatrulle peaks kasutama rahvarohketes kohtades nagu pargid, rannaalad ja vanalinn. Ennekõike sellepärast, et seal liigub vähe politseipatrulle, kuna autoga ei pääse paljudesse kohtadesse, jalgspatrullidele on aga pikkade vahemaade läbimine raskendatud ja aega nõudev. Lõputöö autor uuris Tallinna linnavalitsuse „Statistika aastaraamat. Tallinn arvudes 2013“ statistikat, et välja selgitada kui suur on Tallinna tänavakuritegude tase linnaosades. Saadav informatsioon on tarvilik selleks, et teada saada millises linnaosas on ratsapatrullide tihe kohalolek tarvilik. Autor, uurides ülal nimetatud aastaraamatut, koostas saadud informatsioonist tabeli. (Kuulpak 2013:149)

Joonis 1. Registreeritud tänavakuriteod Tallinna linnaosades.

Ülal toodud joonisest nähtub, et 2012. aastal oli Tallinnas tänavakuritegusid kokku 6294, millest suurem osa, 2406 tänavakuritegu, pandi toime kesklinna linnaosas. Teistes linnaosades oli see arv tunduvalt väiksem. Antud tulemuse alusel leiab autor, et kesklinna kuritegevuse tase on kõrge ja ratsapatrulle peaks suunama kesklinna selleks, et ennetada tänavakuritegusid. Intervjueeritavad T. Viks kui ka V. Põder jõudsid järeldusele, et ratsapatrullide põhitöö peaks olema preventiivne, sest sel viisil muutuksid ratsapatrullid kogukonnakeskseks ja inimesed teeksid politseiga vajadusel meelsamini koostööd. Pealegi on hobuse seljas istuva politseinikuga lihtsam astuda vestlusesse, kui autos ringi patrulliva ametnikuga.

R. Kollom ja T. Viks arvates võiks Eesti politseihobustena kasutada tori tõugu hobuseid, keda kasvatavad Eesti hobusekasvatajad. Sellist tõugu hobused on suurt kasvu ja rahuliku loomuga, mis on politseitöös väga oluline tegur. Mõlemad intervjuueeritavad leiavad, et suurt rõhku peab panema patrullpaari treeningule, et nad end linnatänaval kindlalt tunneks ja ei laseks end häirivatest teguritest segada. Intervjuueeritavad arvavad, et politseihobustele võiksid Tallinna tallidest sobida Veskimetsa ratsaspordibaas või hipodroomi tallid, sest need tallid asuvad linnas sees ning sellisel juhul ei peaks hobuste transpordile kulutama aega ja raha.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö eesmärkideks oli anda ülevaade Eesti ratsapolitsei ajaloost ning läbi vestluste erinevate asjatundjatega jõuda järeldusele, kas ratsapolitsei on tänapäeva Eestis võimalik ja vajalik. Töö eesmärgist lähtuvalt püstitas autor uurimisülesanded, millele saadi vastused uurimistulemuste alusel. Uurimuse läbiviimiseks, et saada vastused uurimisülesannetele, töötas autor läbi teemakohased Eesti Riigiarhiivi toimikud ning uuris väljaannet „Politseileht“ ajavahemikust 1922-1935. Samuti vestles autor endiste ratsapolitseinike Harri Mardisoo ja Regina Koemets'aga ning teiste asjatundjatega nagu Toomas Viks, Raigo Kollom ja Valdo Pöder. Lisaks uuriti naaberriikide Venemaa, Leedu ja Soome ratsapolitseid, et saada ülevaade sealsest ratsapolitseist ning leida vajalikku materjali, mida saaksid kasutada Eesti ratsapolitsei taasloomisel Politsei- ja Piirivalveameti juhid.

Lõputöös esitatud uurimisküsimuse esimesele poolele, kas ratsapolitsei taasloomine on tänapäeva Eestis vajalik, leidis autor vastuse, et ratsapolitseid on Eestisse tarvis, sest enamasti suunab politsei oma tegevuse õigusrikkujatele ning nende karistamisele ja ennetustöö kipub jääma tahaplaanile. Sellepärast võikski ratsapatrullide põhitöö olla parkides, rannas ning kesklinnas avaliku korra tagamine ja põhirõhk oleks suunatud just preventiivsele tööle nagu seda tehakse naaberriikides. Uurimuse käigus selgus, et ratsa pääseb kohtadesse, kuhu autoga ei pääse, lisaks saaks patrullida ka suurematel maa aladel, kuna hobune liigub kiiremini kui jalgsipatrull. Hobuseseljas olev politseinik tundub inimestele sõbralikum ja rahvalähedasem, mis muudaks ratsapolitsei võimalikult kogukonnakeskseks ja inimesed sooviksid politseiga rohkem koostööd teha. Lisaks patrullimisele oleks ratsapatrulle uudne kasutada Eestis toimuvatel massiüritustel ja rongkäikudel, sest nii suureneks kindlasti politsei populaarsus ja atraktiivsus elanikkonna ja võõrmaalaste seas.

Uurimisküsimuse teisele poolele, kas ratsapolitsei taasloomine on Eestis võimalik, leidis autor, et praegu jääks see mõte realiseerimata finantsiliste võimaluste pärast, kuna politsei eelarve ei näe hetkel ette nii suurt väljaminekut. Samuti ei oleks mõeldav sponsorina ka kohaliku omavalitsuse kasutamine. Eesti politsei peab olema sõltumatu ja suuteline enda iseseisvaks majandamiseks. Ainsa võimalusena see mõte lähiajal realiseerida, oleks teha seda

läbi abipolitseinike, sest neil on politseitöö alased teadmised olemas ning finantstoetust võivad nad saada linnavalitsuselt. Kui ratsapatrullid end tõestavad, võib nende rahastamise tulevikus määrata politsei eelarvesse. Autor pooldab V. Põder'i mõtet taastada ratsapatrullid läbi abipolitseinike.

Autor, uurides naaberriikide ratsapolitseid, on saanud informatsiooni ja näiteid millistele nõudmistele peavad vastama hobune ja ratsanik. Samuti on välja selgitatud, millele peab panema rõhku patrullpaari treenimisel, milline on tarvilik varustus, missugused tööülesanded peaksid kuuluma ratsapolitseiniku tööpädevusse. Kogutud informatsiooni põhjal on lõputöö autor toonud välja endapoolsed ettepanekud, kuidas ja millistes Tallinna linnaosades peaks kaasama ratsapatrulle. Patrullpaaride väljaõpetamisel peaks kindlasti kaasama erialaspetsialiste naaberriikidest nagu Leedu, Venemaa või Soome, kus on ratsapatrullid tegutsenud edukalt juba aastaid. Autor arvab, et taasloodavad ratsapatrullid tekitaksid Eestis palju kõneainet ja muutuksid oma atraktiivsuse tõttu rahvaseas populaarseks, mis oleks aluseks politsei muutumisel kogukonnakesksemaks.

Резюме

Целью данной работы являлось дать обзор истории Эстонской конной полиции. Через собеседования разными специалистами пытались прийти к выводу, нужна и возможна ли конная полиция в современной Эстонии. Исходя из целей данной работы, автор поставил задачи исследования и получил ответы на основании результатов исследования. Для проведения исследования, чтобы получить ответы на поставленные задачи, автор проработал архивные дела Эстонского Государственного Архива соответствующие теме и изучал издания «Политсейлехт» периода с 1992 по 1935 г. Автор беседовал и с бывшими сотрудниками конной полиции Харри Мадисоо и Региной Коететс, а так же с другими специалистами как Тоомас Вике, Райго Коллом и Валдо Пыдер. Изучали и тематику конной полиции соседних государств, рассматривали конную полицию России, Литвы и Финляндии, чтобы получить обзор конной полиции за границей и найти нужный материал, который могли бы использовать руководители департамента полиции и погранохраны при воссоздании конной полиции.

Представленной первой части задачи, нужно ли в сегодняшней Эстонии воссоздавать конную полицию, нашёл автор ответ, что конная полиция нужна Эстонии, потому что в большинстве полиция направлена на наказание правонарушителей и предупредительная работа начинает отходить на второй план. Исходя из этого, основная работа патрулей конной полиции могла бы находить место в парках, на пряхах и в центре города, где они обеспечивали бы общественный порядок, основное внимание было бы направлено на превентивную работу, как это происходит и в соседних государствах. В ходе исследования выяснилось, что верхом на лошади можно пойти в такие места, куда на машине трудно подъехать, к тому же можно патрулировать на более больших территориях, поскольку лошадь движется быстрее, чем пеший патруль. Полицейский на лошади кажется людям более дружелюбным и близким к народу, это превращает конную полицию центром общины, и люди будут желать больше сотрудничать с полицией. Вдобавок к патрулированию, конную полицию было бы ново использовать при массовых мероприятиях, при процессиях,

демонстрациях, которые находят место в Эстонии. Так популярность полиции среди населения и иностранцев обязательно повысилась бы.

В ответ на вторую половину заданной задачи, возможна ли воссоздание конной полиции в Эстонии, автор находит, что сейчас эта идея осталась бы не реализованной, из-за недостатка финансов, поскольку в бюджете полиции нет в данный момент таких возможностей. Невозможным является и использование местного самоуправления в качестве спонсора. Полиция Эстонии должна быть самостоятельной и быть способной самостоятельно хозяйствовать. Единственной возможностью эту идею в ближайшее время реализовать, делать это через помощников полицейских. У них есть знания о полицейской работе, финансовую поддержку они могут получать из городской управы. Если конная полиция докажет себя, то в будущем может их финансирование перейти в бюджет полиции.

Автор поддерживает мысль В. Пыдера воссоздать конную полицию через помощников полицейских. Автор, изучая конную полицию соседних стран, получил информацию и примеры, каким требованиям должны соответствовать лошадь и всадник. Так же выяснено, чему нужно обращать внимание при тренировке патрульной пары, какова должна быть снаряжение, какие задачи работы должны входить в компетентность полицейского конной полиции. По собранной информации автор выдвинул личные предложения, как и в каких частях города Таллинна нужно привлекать патрули конной полиции. При обучении патрульных пар нужно обязательно привлекать специалистов соседних стран, Литвы, России или Финляндии, где конная полиция уже годами успешно действует. Автор считает, что воссоздание патрулей конной полиции получит в Эстонии много внимания, поднялась бы и притягательность полиции среди народа, а это помогло бы полиции стать ведущим в общине.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Apie raitaja policija. <http://vilnius.policija.lt/index.php/lt/raitoji-policija/apie-raitaja-policija>
välja otsitud 03.03.2014

Arhiivitoimik. Politsei ratsareservi vahelise asjaajamise ja majapidamise revisjon. 1929.a

Arhiivitoimik. Pärnu maakonna politseivalitsuse kaust ratsapolitsei asjus. 1920.a

Suve, P. 2012. Kas politseinikke on vähe või palju? Sirp Eesti Kultuurileht, nr. 47.

Beetz, A. Moberg, K. Julius, H. ja Kotrschal, K. 2012. „Psychosocial and
Psychophysiological Effects of Human-Animal Interactions
<http://journal.frontiersin.org/Journal/10.3389/fpsyg.2012.00234/full> välja otsitud 09.04.2014

Draper, J. 2002. The book of horses and horse care. New York

Этл, Р. 2012. Как сделать лошадь спокойной и расслабленной. Санкт-Петербург

Friman, J. 2012. Ratsastava poliisi 130 vuotta. Helsingin

Гусаков, Ю. 2010. 1-й оперативный полк. Конная милиция.
www.youtube.com/watch?v=_0cq_z5hHs4 välja otsitud 10.04.2014

Hirsjärvi, S., P. Remes, P. Sajavaara 2004. Uuri ja kirjuta. Tallinn

Kaimio, T. 2007. Hevosen kanssa. Helsinki

Krikk, M. 2001. Politseireserv „Eesti politsei loomine ja areng 1918-1940“ Tallinn

Kuulpak, P. 2013. Statistika aastaraamat. Tallinn arvudes 2013, www.tallinn.ee/est/g2677s70004 välja otsitud 03.02.2014

Laherand, M. L. 2008. „Kvalitatiivne uurimisviis“, Tallinn

Lehkonen, V., T. Hietaniemi 1983. I Luku „Vuosisata ratsastavan poliisin toimintaa Helsingissa“ Helsingin

Maddison, E. 1926. Tallinna politsei ratsareservi ratsavõistlused ja mängud. Eesti politseileht, nr. 41.

Mauring, H. 1988. „Hobusekasvatus ja ratsasport“, Tallinn

Наша профессия 2012 www.foto-mvd.ru/raboti/ välja otsitud 12. 11.2013

„Police equipment worldwide“ www.police-equipment-worldwide.com/catalog/mounted-police.html välja otsitud 24.04.2014

Познавательный фильм: московская конная полиция 2012. www.youtube.com/watch?v=OYSa71DfvyA välja otsitud 11.10.2013

LISA 1. POLITSEIHOBUSE JA SPOROTHOBUSE ERINEVUSED

	POLITSEIHOBUNE	SPORTHOBUNE
SARNASUSED	-terved füüsiliselt ja vaimselt. -ratsanikule kergelt käsitletavat. -koostööaltid. -värvusel pole tähtsust.	
ERINEVUSED	-suurt kasvu. -rahulik iseloom. -kasutatakse ainult valitud hobusetõuge. -loomulik hüppeoskus pole oluline.	-kasv ei ole oluline (kasutatakse ka ponisid). -iseloom ei ole oluline. -kasutatakse kõiki hobusetõugusid. -tähtis on hobuse sugupuu. -loomult hea liikumine ja hüppeoskus.
TREENINGU SARNASUSED	-ratsastustreeninguga alustatakse hobuse 3 eluaastal. -treenitakse hobuse kuulekust ja koostööd ratsanikuga. -ratsastustreeningute käigus harjutatakse sammu, traavi, galopi tööd ning harjutatakse kaarsõite, külgliikumisi, taandamist ja allüüride üleminekuid, lihvitakse hüppetehnikat .	
TREENINGU ERINEVUSED	-ratsastustreeningutele lisandub politseierialane treening, mille käigus harjutatakse hobust erinevate ärritajatega, mille kaudu tõstetakse looma taluvusläve ning hobune muutub rahulikuks ja kuulekaks igas olukorras. Harjutatakse linnaoludega, lärmavate inimseltskondadega, tulistamise, mootorimüraga, ootamatute olukordadega, liikumisega trepil, kõnniteeäärte ületamine jne. -erialase treeningu läbiviimiseks Eestis on tarvis asjatundja abi, mida saab küsida näiteks kolleegidelt naaberriikides, kutsudes siis asjatundja Eestisse koolitama või vastupidi.	-jätkub ratsastustreening, mille käigus õpetatakse hobust mingiks kindlaks spordialaks ning olenevalt spordialast jätkatakse hobuse loomuliku liikumise ja hüppeoskuse arendamisega. -treeninguid annavad vastava spordiala sportlased, kes on ennast tõestanud.

LISA 2. RATSAPATULLI EELARVE

RATSAPATRULLI KULUTUSED			
Hobuse keskmine maksumus: 4000 EUR			
Politseihobusele tarvilik varustus:			
Valjad	100 EUR	Sadul	1000 EUR
Suulised	60 EUR	Sadulavöö	125 EUR
Päitsed	25 EUR	Spetsiaalne valtrap	115EUR
Nöör	15 EUR	Jalused ja rihmad	100 EUR
Tekid	135 EUR	Jalakaitsmed	135 EUR
Martingal	85 EUR	Kapjadekaitse	20 EUR
			Kokku 1915 EUR
Hobuse erivarustus ja vahendid:			
Rahvahulga kontrolli koolitus pall	120 EUR		
Hobuse ninakaitse ja visiir	169 EUR	(Police equipment worldwide)	
			Kokku 289 EUR
Ratsapolitseainiku varustus ja palk:			
Turvakiiver	250 EUR	Vihmakeep	86 EUR (Police equipment worldwide)
Kindad	35 EUR	Ratsapüksid	100 EUR
Ratsasaapad	450 EUR	Kannused	40 EUR
Erinevad stekid	60 EUR	Palk	780 EUR
			Kokku 1801 EUR
Hobuse ülalpidamise kulutused kuus:			
Talliüür	300 EUR		
Lisasööt	80 EUR		
Värkimine ja rautus	80 EUR		
Ühe korra treening	15 EUR		
			Kokku 475 EUR
Muud kulutused:			
Vaktsineerimine 1 kord aastas	50 EUR		
Hammaste kontroll 1 kord aastas	40 EUR		
Massöör 1 korra hind	40 EUR		
Kahekohalise hobutreileri rent 1 päev	25 EUR		
			Kokku 155 EUR
Tabelis toodud kulutused kokku: 8635 EUR			